

BUITEN

12^e JAARGANG N°. 35.

ZATERDAG 31 AUGUSTUS 1918.

Foto C. Steenbergh.

DE ZAANSTREEK. BIJ HET BLAUWE PAD.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DOLLY MICKLEHAM, DOOR ANTHONY HOPE (18) . . .	BLZ. 410
GRIEP EN INFLUENZA, DOOR F. W. DRIJVER . . .	„ 410
BOEKBESPREKING, DOOR TOM SCHILPEROORT . . .	„ 411
DE ZAANSTREEK, DOOR RO VAN OVEN, GEÏLL. . .	BLZ. 409, 412—417
DE ZIEKE, DOOR JOB STEYNEN . . .	BLZ. 414
OORLOGSHONDEN, DOOR MR. P. H. L. LAMBERTS HUR- RELBRINCK . . .	„ 416
HET KERKELIJK HUWELIJK VAN NAPOLEON III, DOOR S. . .	„ 417
DE ROERDOMP, DOOR A. B. WIGMAN, GEÏLL. . .	BLZ. 418—419
DE HEROVERING VAN ONS HUISELIJK GELUK. NAAR HET ENGELSCH BEWERKT DOOR LENY GRONDEL—CHOTZEN . . .	BLZ. 419
HUIZEN AAN DE HEERENGRACHT BIJ DE LEIDSCHEGRACHT TE AMSTERDAM, ILLUSTRATIE . . .	„ 420

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Levens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

Afzonderlijke nummers: Prijs 25 cts.

L. S.

In vertrouwen dat de oorlogstoestand in afzienbaren tijd een einde zou nemen, zijn wij tot heden niet overgegaan tot de noodzakelijke verhooging van den abonnementsprijs van dit blad.

Thans is langer uitstel voor ons echter onmogelijk en moeten wij den prijs brengen op fl. 10.—, fr. p. p. fl. 11.10, Buitenland fl. 13.90, ingaande met het tweede halfjaar, dat aldus fl. 5.— (resp. fl. 5.55 en fl. 6.95) zal kosten, slechts fl. 1.10 meer.

Wij zijn overtuigd dat onze abonné's tegen deze noodgedwongen prijsverhoging geen bezwaar zullen maken en wel in aanmerking willen nemen, dat zij tot onze schade veel te lang werd uitgesteld. Buitendien is deze kleine verhoging nog lang niet in verhouding tot onze meerdere kosten. Wij vermelden daartoe slechts dat het papier 6 maal zoo veel kost als vóór den oorlog en het drukken, brocheeren en de clichés 2½ maal, om over de overige meerdere kosten maar te zwijgen.

De uitgevers,
SCHELTEMA & HOLKEMA'S BOEKHANDEL.

DOLLY MICKLEHAM

(18) DOOR ANTHONY HOPE.

XXIV.

EEN WEG NAAR BINNEN.

IK had verleden nacht een wonderlijken droom. Ik droomde namelijk dat ik gestorven was. Ik ging door een met vilt bekleede deur en kwam in een kleine vierkante kamer. Tegenover mij was een andere deur met het opschrift: „Elyseesche Velden,” en daarvoor, aan een tafel met een verhoogden rand, zat Rhadamanthus. Toen ik binnentrad zag ik een bevallige gedaante door de tegenovergestelde deur verdwijnen.

„Het baat niet om mij te willen misleiden,” merkte ik op. „Dat was, geloof ik, Mevr. Hilary. Als je er niets tegen hebt, zal ik naar haar toegaan.”

„Ik vrees dat ik u zal moeten verzoeken een paar minuten plaats te nemen, mijnheer Carter,” zei Rhadamanthus, „terwijl ik even uw rekening doorloop.”

„Zeker eenige gebruikelijke formaliteiten,” mompelde ik beleefd, terwijl ik ging zitten.

Rhadamanthus sloeg de bladen van een groot boek om.

„Carter — Samuel Travers, nietwaar?” vroeg hij.

„Ja. Maar om 's hemels wil, verwar me niet met Vincent Carter. Hij betaalde maar vijfentwintig percent uit.”

„In uw staat komen eenige eigenaardige dingen voor, mijnheer Carter,” zei Rhadamanthus. „Ik geloof niet dat ik bedilziek ben, maar — die boete in Bow Street.”

„Ik was nog niet meer dan een jongen,” merkte ik haastig op, „en mijn advocaat heeft de zaak in den grond verknocid.”

„Goed, goed!” zei hij geruststellend. „Maar heb je niet veel tijd te Monte Carlo doorgebracht?”

„Men moet toch ergens zijn,” zei ik.

Rhadamanthus wreef over zijn neus.

„Ik zou het geld toch verspild hebben,” voegde ik er bij.

„Dat geloof ik ook wel,” stemde hij toe.

„Maar wat beteekent dat protest, dat door de douairière Lady Mickleham is ingediend? Dat wordt ernstig, ziet u; hier valt niet mee te schertsen, niet waar?”

„Maar nu valt het mij toch erg tegen,” merkte ik op, „dat een man van uw ondervinding nog eenige waarde hecht aan de praatjes van een boosaardige oude vrouw.”

„Wij handelen volgens vaste regels,” antwoordde hij, „en ik vrees, mijnheer Carter, dat, voor dit protest is ingetrokken. . . .”

„Dat meent u toch niet?”

„Ik vrees van ja.”

„Dan kan ik even goed terugkeeren,” zei ik, mijn hoed nemend.

„Ofschoon ik u niet kan verplichten met een toegangsbewijs,” zei Rhadamanthus heel beleefd, „heb ik er geen bezwaar tegen dat u hier een paar gevallen blijft aanhooren; misschien dat u dat genoeg zal doen. Er is volstrekt geen haast, ziet u: ge hebt overvloed van tijd.”

„Het zal zeker heel interessant zijn,” zei ik, terwijl ik weer plaats nam.

De deur ging open, en, zooals ik verwachtte (ik weet niet waarom maar dat gaat zoo in droomen) trad Dolly Mickleham binnen. Ze scheen me niet te zien. Ze boog voor Rhadamanthus, glimlachte, en nam een stoel recht tegenover de tafel.

„Mickleham. . . . Dorothea. . . . Gravin van. . . .” zei ze.

„Voorheen, geloof ik, Dolly Forster?” vroeg Rhadamanthus.

„Ik zie niet in wat dat er mee te maken heeft,” zei Dolly.

„Het is een doorlopende rekening,” legde hij uit, en begon zijn dikke boek te raadplegen. Dolly leunde achterover en trok langzaam haar handschoenen uit. Plotseling klapte Rhadamanthus het boek met een slag dicht.

„Het dient tot niets,” zei hij beslist. „En het zou niet vriendelijk zijn om voor te wenden dat het dat wel doet, Lady Mickleham.”

„Lieve hemel!” zei Dolly. „Wat is er aan de hand?”

„Wel, de helft van de Londensche vrouwen heeft tegen je gepetitioneerd.”

„Werkelijk?” riep Dolly, wie dat heel veel genoeg scheen te doen. „Wat zeggen ze, mijnheer Rhadamanthus? Staat het in dat boek? Laat me eens zien.” En Dolly strekte haar hand uit.

„Het boek is te zwaar voor je om vast te houden,” zei hij.

„Ik zal bij je komen,” zei Dolly. Ze ging dus om de tafel, leunde over zijn schouder en las het boek.

„Wat is dat voor een parfum, dat ik ruik?” vroeg Rhadamanthus.

„Bouquet du diable,” zei ze. (Ik had nooit van dat parfum gehoord.) „Is het niet heerlijk?”

„Ik heb het niet geroken sinds ik een jongen was,” zuchtte Rhadamanthus.

„Arme beste vent!” zei Dolly. „Maar ik ga dit niet allemaal lezen, zie je.” En met een glimlach, die een zekere minachting aanduidde, ging ze naar haar stoel terug.

„Ze moesten zich schamen,” zei ze. „Het is alleen omdat ik geen vogelverschrikster ben.”

„Ben je geen vogelverschrikster?” vroeg Rhadamanthus. „Waar is mijn bril?”

Hij zette hem op en keek naar Dolly.

„Ik moet wel naar binnen, ziet u,” zei Dolly, glimlachend tegen Rhadamanthus; „mijn man is binnen gegaan!”

„Ik had niet gedacht, dat dit van overwegend belang voor u was,” zei hij, met een zweem van spot in zijn toon.

„Wees nu niet zoo verschrikkelijk onaangenaam,” zei Dolly pruilend.

Er volgde een pauze. Rhadamanthus nam Dolly aandachtig door zijn bril op.

„Het is een pijnlijke plicht,” zei hij ten slotte. „Ik heb hier jaren en jaren gezeten, maar ik heb zelden zoo'n pijnlijken plicht gehad.”

„Het is erg dwaas van je,” zei Dolly.

„Ik kan er toch niets aan doen,” zei hij.

„Meen je het werkelijk dat ik niet naar binnen mag?”

„Ja, werkelijk.”

Dolly stond op. Ze leunde met haar armen op den hoogen rand van de tafel en met den kin op haar handen.

„Werkelijk?” zei ze.

„Werkelijk,” zei hij, een anderen kant opkijkend.

Toen kwam er een plotselinge verandering op Dolly's gelaat. Haar lachkuiltjes verdwenen; haar oogen werden vochtig en begonnen te schijnen in plaats van te tintelen; haar lip beefde een weinig.

„Je bent erg onvriendelijk,” zei ze heel zacht. „Ik had niet gedacht, dat je zoo onvriendelijk zoudt zijn.”

Rhadamanthus scheen zich heel slecht op zijn gemak te gevoelen.

„Doe dat niet,” zei hij vrij scherp, met zijn vingers het vloei-papier verfrommelend.

Dolly liep langzaam de tafel om. Rhadamanthus zat stil. Toen ze dicht bij hem stond legde ze haar hand zacht op zijn arm en zei:

„Toe, laat me alsjeblieft gaan, mijnheer Rhadamanthus.”

„Het kan mijn betrekking kosten,” gromde hij.

Dolly's oogen schenen nog, maar een zweem van een glimlach begon om haar mond te spelen.

„Eens,” zei ze (en zonder dat het er iets bij te pas kwam, hoewel mij dat toen niet zoo opviel), „eens zul je blij zijn je een vriendelijke daad te herinneren. Wanneer je oud bent — want je bent nu nog niet werkelijk oud — zul je zeggen: Ik ben blij dat ik die arme Dolly Mickleham niet schreiend heb weggezonden.”

Rhadamanthus uitte iets onverstaanbaars, — half ongeduld, half, verbeeld ik mij, iets anders.

„We zijn geen van allen volmaakt, durf ik wel zeggen. Als ik je vrouw vroeg....”

„Ik heb geen vrouw,” zei Rhadamanthus.

„Dat is de reden waarom je zoo hardvochtig bent,” zei Dolly.

„Een man, die een vrouw heeft, is nooit hard voor andere vrouwen.”

Er volgde weer een pauze. Toen zei Rhadamanthus, met zijn oogen strak op het vloei-papier: „Nu, goed dan, schei nu maar uit. Vooruit dan maar;” en terwijl hij sprak opende de deur zich achter hem.

Dolly's gezicht werd plotseling een en al zonneshijn. Haar oogen tintelden; kuiltjes wielden zich in haar kin.

„O, jou lieveling!” riep ze, en zich vooroverbuigend kuste ze Rhadamanthus. „Je bent verschrikkelijk borstelig!” lachte ze; en toen, vóór hij zich kon bewegen, verdween ze vlug door de deur.

Ik stond op en nam mijn hoed en mijn stok. Ik voelde, zooals je denken kunt, dat ik daar lang genoeg geweest was. Toen ik mij bewoog keek Rhadamanthus op, en, met een houding of er niets was voorgevallen, merkte hij op:

„We zullen voortgaan met de behandeling van uw zaak, mijnheer Carter, als u het goed vindt.”

Ik keek hem recht in het gelaat. Rhadamanthus bloosde. Ik liep door in de richting van de deur.

„Sta!” riep hij barsch. „Je kunt daar niet ingaan, hoor.”

Ik glimlachte veelbeteekenend.

„Is het nu niet een beetje te laat voor zoo'n soort van optreden?” vroeg ik. „Je schijnt te vergeten dat ik het laatste kwartier hier ben geweest.”

„Ik wist niet dat ze dat doen zou,” protesteerde hij.

„O, natuurlijk, dat is uw lezing,” zei ik. „Maar ik zal het op mijn eigen manier vertellen.”

Rhadamanthus bloosde weer. Ongetwijfeld voelde hij, dat hij zich in een heel moeilijke positie bevond. Terwijl wij daar stonden en elkaar scherp opnamen ging de deur open en stak Dolly haar hoofd naar binnen.

„O, ben jij het?” zei ze. „Ik dacht al dat ik je stem hoorde. Kom mee en help me Archie opzoeken.”

„Deze heer zegt dat ik niet binnen mag,” zei ik.

„Och kom, wat een onzin! Werkelijk, mijnheer Rhadamanthus, je moet nu niet zoo kleingeestig zijn — of ik zal genoodzaakt wezen om — mijnheer Carter, je waart er toch niet bij, wel?”

„Dat was ik — en een interessanter stukje schandaal is zelden...”

„Stil, ik heb niets gedaan. Nu, je weet wel, mijnheer Carter, dat ik niets deed!”

„Nee,” zei ik, „dat deed je ook niet. Maar Rhadamanthus, die je onverwachts in zijn...”

„O, vooruit met jellui — alle twee!” riep Rhadamanthus.

„Dat is verstandig,” zei Dolly. „Want werkelijk, er steekt niet het minste kwaad in dien armen mijnheer Carter!”

Rhadamanthus verdween. Wij gingen naar binnen.

„Ik denk dat hier alles heel anders zal zijn,” zei Dolly, en ik geloof dat zij zuchtte.

Of dit al of niet het geval was, weet ik niet, — want ik werd juist wakker. En ik hoorde mijzelf overluid zeggen, in antwoord op de droomstem en tot het droomgezicht (dat nog niet geheel verdwenen was met den droom):

„Niet alles!”

En dat was een antwoord — dat geef ik toe — dat ik niet had moeten geven, zelfs niet in een droom.

EINDE.

GRIEP EN INFLUENZA.

Het woord „griep”, dat de laatste weken overal genoemd wordt, is afkomstig van het Gothische werkwoord „greipan”, hetwelk in den Bijbel van Ulfilas voorkomt in het Evangelie van Marcus, het 14de hoofdstuk, het 44ste en volgende verzen, waarin het bekende verhaal van de gevangenneming van Jezus in Gethsemane staat. Het is ons woord „grijpen”.

De andere benaming, welke met „griep” promiscue aan dezelfde ziekte gegeven wordt, „Influenza”, is een Italiaansch woord, hetwelk „vloed” beteekent en overeen komt met „katarrh”, dat afgeleid is van het Grieksche „katarreo”, hetwelk „afvloeien” beduidt.

Toen, in 't begin der zestiende eeuw, de ziekte, welke wij als griep of influenza kennen, in Italië optrad, schreef men haar toe aan den invloed (Fransch: „influence”) der sterren. Dit bijgeloof werd door de wetenschap weldra verdreven, maar het blijkt in deze dagen dat de ziekte zich niet zoo gemakkelijk verdrijven laat.

Tot de ziekteverschijnselen behoorde een hooge lichaams-temperatuur, terwijl de patiënten zoo heesch werden, dat zij nauwlijks konden spreken. Voorts hadden zij hevige hoofdpijn en werden zij voortdurend gekweld door hoesten.

In Duitschland noemde men de ongesteldheid „Hollandsche Pip”, misschien wel om de overeenkomst, welke zij vertoonde met de bekende ziekte der hoenders. In Italië werd zij o. a. met den naam Coccules en in Frankrijk met dien van Cocheluche bestempeld, welke benamingen verband zullen gehouden hebben met het „knorrend” hoesten van de patiënten.

Als merkwaardigheid zij hier nog vermeld, hoe Duitschland's groote dichter Schiller, volgens den schrijver van „Schiller's Flucht van Stuttgart und Aufenthalt in Mannheim” van 1782 tot '85 — dit boekje verscheen „Neu herausgegeben von Dr. Hans Hoffmann in 1905” als no. 134 van „Deutsche Literaturdenkmale” — mismoedigd, terneergeslagen in eerstgenoemde stad terugkeert, hetgeen, behalve in andere omstandigheden, zijn oorzaak vond in een ongesteldheid, door welke hij *aangegrepen* was, n.l. de „Russische Griep” of Influenza, welke zoo „schnell ansteckend” (infecteerd) was, dat de vervaardiger van bovengenoemd geschrift, eenige uren, nadat hij Schiller, bij diens aankomst, omarmd had, koortsachtige luiveringen kreeg, die zoo hevig werden, dat hij zich ijlings naar huis moest spoeden.

F. W. DRIJVER.

BOEKBESPREKING.

Onze Watersporten door C. H. M. Philippona. W. L. & J. Brusse's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam.

Dit is een uitstekend boek.

'n Handleiding en vraagbaak voor zwemmers, roeiers, zeilers, motorvaarders en watertoeristen, zooals de ondertitel luidt, is 'n veel te droge en haast te zakelijke benaming voor dit 350 pag. groote, uitvoerige, met veel liefde voor alles wat op 't water reilt en zeilt, geschreven werk. Juist die liefde voor de watersport in al hare vormen heeft dit boek zoo lezenswaard gemaakt; want de genegenheid waarmede het onderwerp is behandeld, wekt bij den lezer belangstelling eerstens, en meer dan dat, animo op, om na de uitgebreide theoretische uiteenzetting ook praktisch de daarin voorkomende wenken op te volgen. Zooal echter dit boek geschreven is met den wensch het groote publiek te bereiken, dat in ons land, 'n waterland bij uitnemendheid, nog betrekkelijk zoo lauw staat tegenover deze mooie sport of zelfs tegenover het watertoerisme, toch zal de watertoerist of watersportman, die reeds de bekoring van een en ander aan den lijve ondervonden heeft, er nog veel in vinden, wat zijne reeds gegroeide belangstelling voldoen kan.

Trouwens de schrijver, de heer Philippona, is 'n bekend man op watersportgebied, die in 1907 voor het eerst de Wherrie-wedstrijden op den Amstel organiseerde en ook in 1911 het Comité van wherrie-Wedstrijden op de been hielp, en daaraan tot 1917 z'n beste krachten wijdde. Uit dien tijd dateeren de Vijfprovincie-Toer in 1915 en de daaruit voortgekomen Rondvaart door Nederland, die op watersportgebied en op dat van het watertoerisme 'n bekend evenement is geworden, dat ook dit jaar plaats vindt. Als ijverig propagandist voor betere toestanden in onze watersport, heeft hij niet beter weten te doen, dan 'n werk te doen verschijnen, dat dit gebied volkomen bestrijken zou en alle gegevens bevat, die den toekomstigen water-toerist over de verschillende wijze, waarop deze sport of dit toerisme beoefend kan worden en waarmede, volledig en met genoeg kunnen inlichten. En zelfs méér dan dat heeft hij gedaan. Hij heeft door 'n aardig geschiedkundig overzicht en door typische gegevens, geput uit de oudere geschiedenis van het roei- en zeil-wezen, het geheel 'n achtergrond gegeven, die ons vanzelf tot de conclusie dringt, dat we als Hollanders 't aan ons land en aan ons zelve eigenlijk verplicht zijn, van onze mooie rivieren, plassen, meren enz. te genieten en van de wijze, waarop we dienen die wateren te bevaren, 'n reputatie op te houden hebben! De deelen, waaruit dit boek bestaat, zijn getiteld: Wat is Watersport — Zwemmen — Roeien — Zeilen — Motorvaren — Algemeene dingen over navigatie- en Watertoerisme, alle door 'n geschiedkundig overzicht voorafgegaan en talloze praktische hoofdstukken bevattend van zoo groote verscheidenheid in onderwerp, dat men wel kan zeggen, dat ieder der onderwerpen tot in details belicht is, zooverre de omvang van dit werk dit mogelijk maakt. Want zelfs in 325 bladzijden is het niet mogelijk op dit gebied over alles uitgebreid te verhalen.

De hoofdzaak is, dat hier 'n keurig verzorgd, door teekeningen en houtsneden mooi versierd boekwerk, voorzien van uitstekende, ook propagandistisch-werkende ter zake-kundige tekst is verschenen, dat op dit gebied 'n aan te bevelen handleiding en een vraagbaak kan worden genoemd, en waarmede zoowel schrijver als uitgever eer inleggen. Moge het voor de watersport evenzeer een krachtig propagandamiddel blijken.

TOM SCHILPEROORT.

DE ZAANSTREEK. MOLENS AAN DE ZAAAN.

DE ZAANSTREEK.

DE winter moest nog beginnen, toen ik op een koelen, helderen Zondagmorgen besloot naar de Zaanstreek te fietsen om Zaandam, Koog, Zaanrijk en Wormerveer, nauwgezet met aandacht te beschouwen, opdat ik zoo een juist begrip zou krijgen van het essentieële wezen van hun zeer bijzondere curiositeit. Ik zou nu wel kunnen beweren, dat ik me niet alleen verbaasde over de eigenaardigheid der streek, maar ook de schoonheid bewonderde, als ik met deze bewering niet al te ver bezijden de waarheid bleef. Immers, wel trof 't me, hoe de bewoners tamelijk conservatief bleven, wat hun kleurgevoel betreft, een kleurgevoel, dat reeds sinds eeuwen harmonie wonen, brengen tusschen de variatie van groene tuinen, waarme woning, pakhuizen en schuren worden beschilderd en de bewegelijke kleurwisselingen van velden en weiden, van de grijze en blauwe luchten, van de tintelende, klaarblanke of sombere, donker-grauwe rivier, welke de geheele streek doorsnijdt. Maar daarnaast viel 't me ook op, hoe heilloos nuchter de moderne „beschaving” is doorgedrongen, zoodat in Zaandam b.v. nog slechts ééne 17e eeuwse patriarchale woning behouden bleef, die getuigt voor den schoonheidszin der oude Zaanlanders, terwijl alle overige verdwenen zijn. Slechts vinden we nog een tamelijk groot aantal oude houten geveltjes, welke echter dikwijls meer door het toeval bewaard bleven en als monument van een voorbijgeganen bouwtrant dienen te blijven bestaan, dan omdat ze uit een aesthetisch oogpunt zoo bijzonder de moeite waard zijn. Inderdaad is een soupel gebogen lijn vaak te bewonderen, maar wat te denken van een loozen gevel, waarbij geen hoog, hol gebogen dak zich aansluit, doch dat slechts een stuk uit de lucht schijnt te willen happen. Of van dien anderen gevel, waar de bovenverdieping is „versierd” met volkomen overbodige witgeverfde Ionische zuilen, welke het geheele gebouwtje topzwaar

maken. Een zuiver architectonisch inzicht valt hier in geen enkel opzicht te bewonderen; slechts als een staaltje van typische volksbouwkunst is een dergelijk bouwsel de conserveering waard. Toch toont het huis van van Heyningen (Westzijde 38 te Zaandam) dat de oude Zaanlandsche patriciërs wel degelijk voor architectuur hadden, dat ze door hun ondernemingsgeest niet werden verhinderd ook het minder materiële hoog te schatten. Maar waarom hebben hun nakomelingen, toen ze de „onpractische” huizen der voorouders afbraken, deze vervangen door de waarschijnlijk zeer geriefelijke, maar o zoo wanhopig banaal-leelijke bouwsels, die op het eind der 19e eeuw als het ideaal van villa-bouwwinningen en die summum van com-fort en schoonheid worden verheerlijkt. Nuchterheid is het kenmerk der hedendaagsche Zaanstreek, waar alles blinkt en schittert van echte, onvervalschte Noord-Hollandsche zindelijkheid, waar echter het hout alleen, geschaafde planken en de menschen het leven hopeloos eentonig, hopeloos eenvormig schijnen te ondergaan. Waarschijnlijk zal iedere rechtgeaarde Zaanlander me deze ontboezeming niet willen vergeven, maar zeer zeker is 't opmerkenswaard, dat de jongeren, die niet de opvolgers werden in het bedrijf van den vader, die zich kunstenaar of kunstlievend mensch gevoelden, wegtrokken en niet konden aarden in hun geboortestreek. Bovendien valt 't op, hoe de menschen, die men ontmoet, ernstig en strak, zonder glans in de oogen, voortgaan: men geniet er de zegeningen van het socialisme, dat, hoe men er dan ook over moge denken, nooit heeft ontkend het heil der menschheid in de eerste plaats in materiële waarden te zoeken, als voorbereiding voor de geestelijke vreugden, met dit resultaat, dat voor de laatste gewoonlijk geen tijd meer disponibel blijft.

Toch blijkt uit de angstvalligheid, waarmee de resten van een vroegere geschiedenis en een vroegere cultuur worden bewaard, hoe onbewust het verlangen naar iets anders voortleeft. En uit de cultiveering der Czaar Petertraditie blijkt de onafwendbare noodzakelijkheid der heldenverering. Nergens ontkomt men den Keizer aller Russen: in Zaandam vinden we behalve het reeds ontelbare malen beschreven Czaar-Petershuisje, een Czaar Peterstandbeeld, en Czarinastraat, een Zarinaplaatsen!

Het beste overblijfsel uit dien tijd is het meergenoemde huis van Van Heyningen, dat wel de moeite eener nadere bespreking loont. 't Huis werd, waarschijnlijk omstreeks 1725, gebouwd door Nicolaas Calf, wiens kunstzinnigheid hem vooral behagen deed scheppen in antiquiteiten en beeldhouwkunst, een belangstelling, waarmee hij de traditie van zijn geboortestreek conserveerde, doch welke hem tevens ertoe bracht de schoonheid ook in zijn dagelijksch leven toe te passen.

Calf had zijn kunstliefe ontwikkeld op zijn reizen naar Engeland, Italië en vooral in Frankrijk, waar hij, in 1713, na den dood van zijn eerste vrouw, het geheele jaar woonde en als vermogend en aanzienlijk naar het weelderige leven van het Fransche Hof dorst te bestaan. Dit was in het geheel niet naar den zin van Voltaire, die in zijn Geschiedenis van Rusland den patriciër Calf omwerkte tot een Noordhollandschen boer. „Deze ging naar Parijs om Fransch te leeren, liet zich, al was hij slechts een Noord-Hollandsche boer, Comte de Veau noemen, zette zich bij prinsessen van den bloede aan tafel, was gewoonlijk te vinden op de speelpartijen bij de Hertogin de Berry en was meer dan eenig vreemdeling te Parijs in aanzien. Naar Zaandam teruggekeerd, werkte hij weder als knecht op de scheepstimmerwerf van zijn vader”. De vader van Nicolaas Calf, Cornelis Michielszoon, was evenwel niet in het bezit van een scheepstimmerwerf, maar behoorde, als scheepsreeder, tot de voornaamste ingezetenen van Zaandam. Hij was het dan ook, dien Czaar Peter bij zijn verschap en tweede bezoek, tot zijn vrienden rekende: deze vriendvoornamen Russen, o.a. de prinsen Dolgorukki en Alexander

Foto C. Steenberg.

HET FRAAIE HUIS WESTZIJDE 38 TE ZAANDAM.

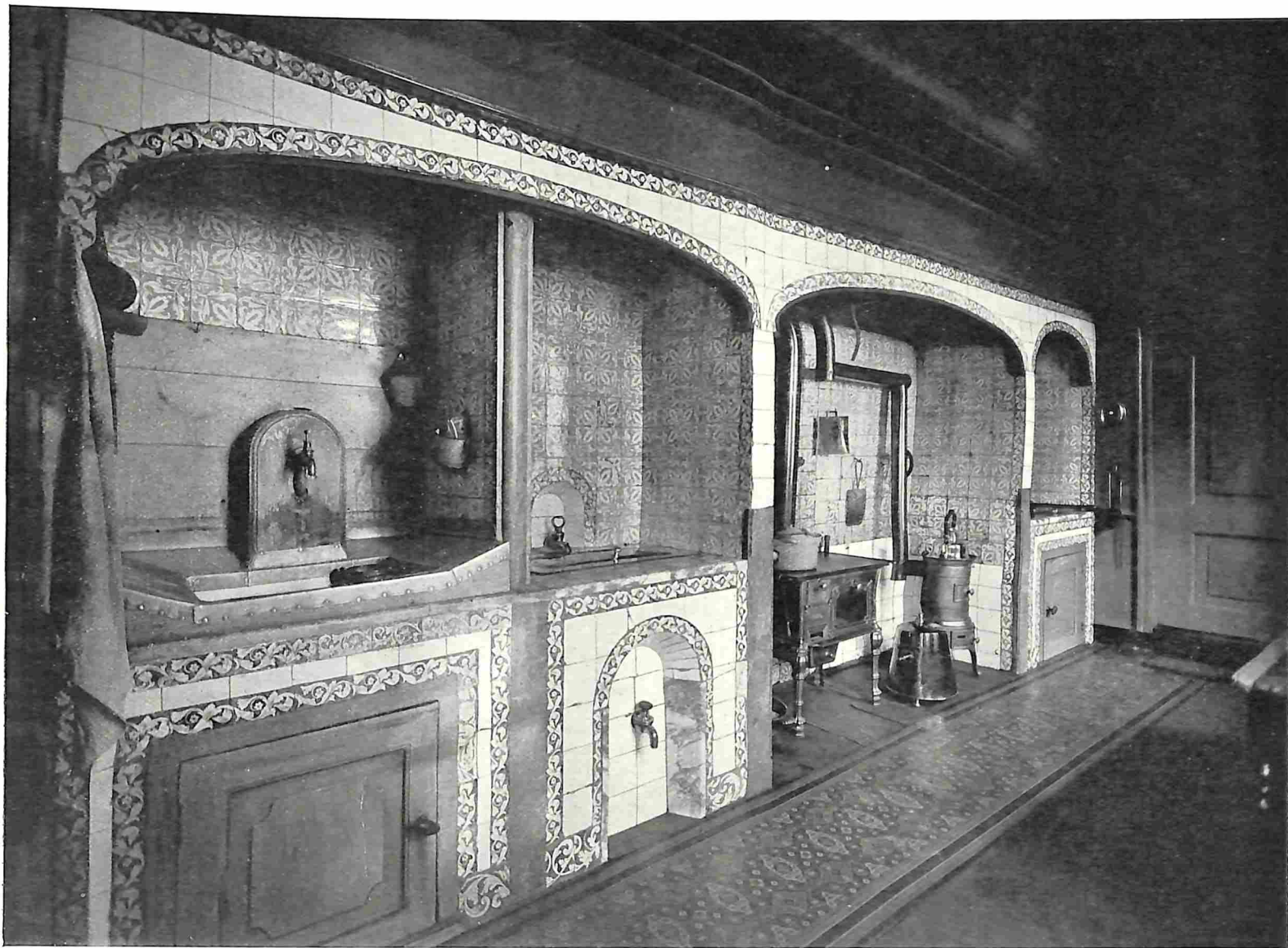

Foto C. Steenberg.

KEUKEN IN HET HUIS WESTZIJDE 38 TE ZAANDAM.

Narischkin omging. Maar niet alleen aan het maatschappelijk verkeer wijdde hij zich, ook de ateliers der kunstenaars en de openbare en particuliere kunstverzamelingen trokken zijn aandacht. Daar werd hij gevoelig voor die schoonheid, welke hij toe paste bij den bouw van het huis Polanen te Halfweg, dat echter in het begin der 19e eeuw werd gesloopt en bij het huis in Louis XIV-stijl te Zaandam, dat we nog thans kunnen bewonderen. Het huis is opgetrokken in rooden baksteen, rustig en deftig is de breede gevel in drie deelen verdeeld, waarvan de deur als steunpunt van het middelste, de versiering van den gevel draagt in de omlijsting van het zolderraam en de kroonlijst. Latere bewoners hebben toegegeven aan den Zaanischen smaak, toen ze, bij de vergrooing van het huis een houten zolderverdieping op de bel-étage plaatsten, zoodat het oorspronkelijke verloop van den gevel thans niet meer is terug te vinden.

Zoodra we het huis betreden, worden we getroffen door den luisterrijke, breede marmeren gang, waarvan de platen zoo zijn gelegd, dat de figuren in het marmer regelmatig aaneensluiten. Volgens de legende zou Czaar Peter deze gang aan Nicolaas Calf ten geschenke hebben gegeven. En niet alleen werd de uiterste zorg besteed aan de marmeren vloerbekleding, ook in het stucwerk herkent men de hand van den kunstenaar, waar ieder vlak een verschillend ornament vertoont. Zachtgewelfd is de eikenhouten leuning van de trap, welke naar de bovenverdieping leidt: overal geven stevige, eikenhouten deuren toegang tot de vertrekken. In een der achterkamers vinden we nog een grijs-marmeren schoorsteen, versierd met het Louis XIV schelpenmotief: in een eenvoudige betimmering is de kleine spiegel gevat. In dezelfde kamer vinden we nog de ouderwetsche „bonkast”, een kast onder een gewone plankenkast in den muur aangebracht, waar vroeger waarschijnlijk de kleeren werden bewaard, zooals mijn Zaanamsche zegsman me meedeelde. Dr. G. D. J. Schotel in zijn Zaanlandsche Oudheden noemt „bondjes” de kleine kastjes met beschilderde of glazen deurtjes met of zonder zware eikenhouten vooruitspringende lijstjes, waarachter Delftsch aardewerk stond, die zich deels aan den schoorsteen sloten en deels door het vertrek waren verspreid.

Het belangrijkste van dit huis evenwel is de goed-geconserveerde 18e-eeuwse keuken, waarvan de afbeelding hierboven een uitstekende reproductie is. De vier bogen zijn allen versierd met witte en lichtpaarse tegels: nog is bewaard de pomp met zijn zware koperen kranen. Daarnaast bevindt zich het gemetselde waschfornuis met zijn roodkoperen deksel. De groote boog, welke nu een modern keukenfornuis en een vulkachel herbergt en waar alleen een koperen doofpot de herinnering aan vroeger tijd bewaart,

was oorspronkelijk in tweeën gedeeld: in de eene helft was een marmeren rechtbank, in de andere een marmeren plaat met kolentesten, waarop het maal werd gereedgemaakt. En er werd wat gegeten in vroeger dagen! Daar werd gebakken en gebraden, gekookt en gestoofd, als er bruiloft werd gevierd en als de stamhouder werd geboren, als het kermis was en als er begraven werd. Dan kwam al het schoons te voorschijn, dat anders in porselein- en zilverkast werd verborgen en dat nog bewaard wordt in de Zaanlandsche Oudheidkamer te Zaandijk, een verzameling, door Jacob Honig Jsz. Jr., die zijn heele leven aan de historie der Zaanstreek wijdde, bijeengebracht. Daar vinden we de resten van de porselein-manie, welke de 17e eeuwse huismoeders deed uitroepen, als ze aan haar porseleinkast dachten:

Hier is mijn afgod en hierin is hij besloten,
Ik heb nooit pijn gehad, 't en heeft mij nooit verdrotten,
Te sien op mijn juweel, mijn goud, mijn edelst deel,
Niets soo mijn hart vergnocht, niets soo mijn sinne streel.

Voor iedere gelegenheid werd een nieuw stuk porselein besteld, een passend opschrift bewaarde de heugenis aan iedere belangrijke en onbelangrijke gebeurtenis. Als de reeder Hendrik Klinckert een nieuw schip te water laat, dan getuigen twee Delftsche kommen en schotels van de goede wenschen, welke voor de Maria Agneta, voor The Union werden gekoesterd. We weten, dat de Hollander het vette der aarde zeer waardeerde; de annotatie, welke een brooze spoelkom tot schrijftafel koos, getuigt wel van de eenigszins buitenissige hersengesteldheid van den eigenaar. Bij de voorstelling van een varkensslacht en een arresterit vinden we n.l. deze woorden:

Anno 1740. Is het een zeer koude winter geweest en hebben de paarden 63 dagen langs de Zaan gereden, 5 November heeft Symon Alewinsegh een koe geslagt, die geweyt was door de Hr. Alewijn Willems soon, daaruit is gekomen 363 pond zuiver smeer, 't geen hier bij menschen geheuge Nooyt meer is geschied. Alles wat afwisseling, al was deze dan ook nog zoo gering, in het dagelijksch leven en bedrijf bracht werd in porselein en glas of zilver vereeuwigd.

Tallos zijn de bokalen, borden, kommen, tabaks- en snuifdozen die door de Groenland-vaart werden geïnspireerd, een tak van bedriji, welke in het eind der 17e, het begin der 18e eeuw in de Zaanstreek bloeide. Al in 1613—1615 schijnt men met bezaansjachten naar de Noordkaap, Spitsbergen en het Bereneiland gevaren te zijn om walvisschen te vangen. In Spitsbergen is nog een haven, welke den naam der Zaanstreek bewaart, de Zaandammer rivier.

In 1626 vinden we hoe twee Zaandammers, de broeders

Foto C. Steenberghe.

DE ZAANSTREEK. DE STEENEN AAN DE SLUIS TE ZAANDAM.

Sybrandt en Claes Cornelis Zonen, toen door het verbod om op Spanje handel te drijven, bijna niemand 't meer de moeite waard achtte, zich aan de zeevaart te wijden, hoe deze beide broeders een reis naar het Noorden ondernamen om „daar de walrusvangst te bevorderen, om des tanden wille, die altoos seer schoon en wit blijven”. De tocht mislukte echter en de beide zeevaarders stevenden naar Archangel om nog eenigszins op hun kosten te komen door vandaar koopmansgoederen naar Londen te verschepen. Toch zou de eerste harpoenier uit deze streken komen. Wel werd zijn behendigheit, welke hem ertoe bracht den walvisch in open zee te dooden, ongaarne gezien door de bestuurderen der Groenlandsche Compagnie, bij wie Marten Michielsz. in 1639—40 in dienst was. Deze compagnie n.l. was op het vaste land gevestigd: voor de open zee, welke toen nog inderdaad een mare liberum was, kon geen octrooi worden verleend of geweigerd, zoodat men concurrentie vreesde. Deze liet dan ook niet lang op zich wachten en in 1644 voeren de eerste Zaanlanders ter walvischvangst. Vooral werden Groenland en Straat Davids bezocht: overal waren Zaanlanders in de meerderheid. In 1697 waren van de 117 walvischvaarders niet minder dan $\frac{2}{3}$ uit de Zaan afkomstig. Dit jaar was bij uitstek voordeelig, daar de schepen door de voortdurende N. W. winden in staat waren tot vlak voor de Zaanse werven te varen. Daar bezocht Peter de Grootte ze, rondgeleid door Nicolaas Calf. Nog een eeuw lang zou deze ondernemingsgeest welvaart aan de Zaanstreek brengen: niet minder dan 100 kantoren worden genoemd van 1700—1794, als directie hebbende over Groenlandsche en Straat Davidsche rederij.

De walvischvangst is daarom van zoo groot belang geweest, omdat bijna alle andere bedrijven, die welvaart brachten, in haar hun oorsprong vonden. In de eerste plaats bestonden door haar de scheepstimmerwerven, dan moesten de schepen voor de vaart worden uitgerust. En men vond aan de Zaan lijmhuisen, baardsnijderijen, traankokerijen, zeildoekfabrieken. Daarnaast vond men ook belangrijke andere bedrijven, papiermolen, oliemolens, houtzagerijen en wat dies meer zij. Maar veel schijnt toch iedere Zaanlander aan de walvischvangst te danken te hebben gehad; zoo lezen we in Scheltema's „Peter de Grootte in Holland en te Zaandam”, hoe de Keizer aller Russen, door Nicolaas Calf bij zijn tweede bezoek naar den papiermolen „De Walvisch” werd gebracht. Daar zag hij de maalbakken, de papiervormen, de schepkuipen, de mangels, de merkblokken, waarvan nog enkele exemplaren worden bewaard in het museum te Zaandijk. Na afloop van dit bezoek ging men naar den Overtoom, waar de schepen werden overgewonden. Deze Overtoom werd in 1609 gebouwd en in 1719 afgebroken; ze diende om de groote zeeschepen, welke aan de Binnenzaan werden gebouwd, naar buiten te brengen. Deze schepen waren te groot om door de sluisen te gaan en werden daarom over den Dam heengewonden, een vrij omslachtige methode, welke dan ook in 1719 een einde nam, toen de Overtoom werd afgebroken. De herinnering eraan werd bewaard door de afbeelding, waarvan een reproductie op bladzijde 417 is geplaatst en welke op instigatie van den scheepsbouwmeester Meindert Gysen in 1717 werd vervaardigd. Men ziet, hoe betrekkelijk eenvoudig dit toestel was: een windas, een katrol op

een platboomd vaartuig was alles wat men noodig had. Alles was van hout vervaardigd, ijzer werd overbodig geacht in dit land, waar de houthandel en de houtzagerij altijd een der voornaamste takken van bedrijf zijn geweest, wel niet zoo avontuurlijk, maar zeker zoo winstgevend als de walvischvangst.

(Slot volgt).

RO VAN OVEN.

DE ZIEKE.

ALS uit een verdooving was de zieke ontwaakt op dezen lenteavond, en zelf begreep hij nog nauwelijks wat er voor wonder in hem geschied was. Roerloos lag hij te bedde.

Als oud been was het geelbruine gelaat van den nog jongen man; leelijk om aan te zien, en zoo slordig waren er omheen de onverzorgde lokken en de ruige baardstoppels. De oogen kon men nauwelijks zien, zoo bleek, zoo eenkleurig met de huid der wangen waren de leden. Toch werden die oogen telkenmale geopend met een flauwen gloed als rijns, dat smelt en zoo meteen dooven gaat. De fraaie, tengere handen rustten op het dek, en aan een der vingers zag men als een ster een zonflits gloren op een diamant. En even vonkelend als dat ène licht waren, soms een doodenkelen keer, twee flitsen uit de ineens schier onnatuurlijk glanzende oogappels.

Er was reeds een jaar voorbijgegaan sedert den dag waarop de sloopende ziekte hem in zijn taaien klauw omvat had, en al dien tijd te bedde, had het jonge, sterke lichaam zich verzet. En in dat jaar nochtans had de man, die steeds een beeld van kracht, levensbegeerte en werklust geweest was, zich in zijn droeve alleenheid en moeheid-van-peinzen, met den dood verzoend. Een leven, waarin niet kon worden gewerkt en gedacht, ontworpen en gewrocht, was hem geen leven. Zijn lichaam leed niet zooveel pijn, doch zijn ziel des te meer. Hij voelde langzaam maar gewis hoe het lieve goede leven uit hem wegzonk. Elke nieuwe dag ontstal hem verraderlijk telkens weer een weinig van zijn toch al zoo schaarsche kracht, en hij zag het einde reeds zeer, zeer nabij.

Hij glariede met de matte oogen voor zich uit. De vonkeling dier oogen had weder opgehouden. Rechts van hem strekte zich de hagelwitte gordijnwand, in het midden een weinig opengeschoven, en daartusschendoor zag hij het wonderbaarlijke schoone tooneel, zoo geheimzinnig als liefelijk: de Kamer met de kleurige biezenmat, de tafel met het groen saaien kleed en de tinnen inktstool, schappen overvol van boeken en eenige fraaie gravures aan den wand, en middenin het heerlijkst van alles: achter een gordijnen, als in een zoeten wolk van onwezenlijkheid: het landschap, de wereld, het lieve, kostbare leven.

Nu vongen de oogen wederom te fonkelen aan. Bij den aanvang van zijn ziekte had hij zoo eindeloos vele dagen liggen uitzien naar al deez' schoonheid der lieve dagelijksche omgeving, als het verre, beloofde land, waar hij wel nooit meer den voet zou zetten. Dan in de zekerheid, de bijna weifellooze zekerheid, dat hij ten doode opgeschreven was, had hij maanden lang gewei-

gerd naar deze wereld te kijken, kon hij haar niet meer aanzien, lag hij koppig van den vroegen morgen tot den laten avond met de oogen stijf toegenepen als in een kramp. Eindelijk echter brak dat stomme, wanhopige verzet in hem; zijn uitgeputte ziel had er de kracht niet meer toe, en op de dagen, dat hij zich betrekkelijk wel gevoelde, lag hij met een wanhopigen blik wederom naar die bemide wereld te turen, die hij wel nimmer meer betreden zou. Zoo kwam heel langzaam de doffe berusting, welke den dood voorbereidt, in de uitgeleden ziel van den stervende.

Op deez' avond echter was het hem zoo wonderlijk te moede. De zoete avondzonne goot haar licht door het venster de kamer in. Het leek hem of daarbuiten iets geschiedde, waaraan ook hij deelgenoot was; of er een zegen werd uitgesproken over alles en alles, over de gansche aarde. Zijn bloed, zoo mateloos traag, stilstaand bijna, leek wel tot sneller slag gebracht; een weldadige warmte scheen uit zijn lichaam te stroomen gelijk uit een wel. De wereld daarbuiten leek in klinkklaar goud gedoopt, en zoo schoon als zij nu was, zoo onuitsprekelijk schoon had zij hem nog nooit toegeschenen. Hij voelde een aangroeiend verlangen in zich. Oh! hij zou die wereld weer elken dag van aangezicht tot aangezicht willen zien; hij zou wederom elken dag, vanaf het uur dat de zon aan den hemel klom tot het gezang der nachtegalen, met haar willen verkeeren; hij zou zijn dagtaak van dit seizoen weer willen doen, met zijn ezel en vouwstoel en schilderkist erop uit trekken, in den wijden omtrek en temidden van die gelukzalige wereld arbeiden, die schoone wereld, welke hij als uit dank voor haar mildheid en eidelooze goedheid, in haar volle, prachtige wezen trachtte weer te geven op zijn doeken. Hij zou weer de geweldige zon dringend door zijn lichaam willen voelen; hij zou weer in den lauwen regen willen rondstappen, temidden van het gonzen en spatten rondomme, terwijl de aarde als wierd afgewassen heelendal, en de grasspriet en de boomenloovers schier zichtbaar groeiden. Hij zou weer na volbrachte dagtaak in den stillen, wijden avond door de landen willen wandelen, met Emmy, zijn jonge vrouw of met den trouwen Blak, die zoo ruoerig en dol kon zijn op die tochten, en niet afliet voor zijn baas eens danig met hem geravot had; hij zou weer aan tafel willen saamzitten met Emmy, aan de zindelijk gedekte tafel voor het serrevenster, zoo genoeglijk bezet met de bonte kopjes en borden, en velerlei gezelligheden; hij zou de weelden van het leven weer willen kennen, met al het leed en al het lief, dat het leven nu eenmaal gaf. Hij zou willen leven, leven, leven, al ware het één jaar, een maand, een dag . . . leven, leven . . .

Zoo gingen zijn begeerige gedachten, terwijl het lichaam nog schier roerloos op het bed lag; alleen in de oogappels stak nu en dan de vlam van het verlangen . . .

Geluid van naderende schreden onderbrak zijn denken. Het was Emmy, die in een lichtkleurig gebloemd japonnetje, een tuithoed met keelbanden om het jonge, blozende gezichtje aan kwam dribbelen. Vriendelijk lachte zij van verre den zieke al tegen, en naderbij gekomen, legde ze haar lichte handje op de zijne; dan toette ze den aardigen mond, boog zich over hem heen, en drukte hem een korten kus op het voorhoofd.

„Ik moet even het dorp in, man,” zei de lichte, jeugd'ge stem, „kan ik misschien nog iets voor je doen? Je kussens opschudden? of zoo?”

De zieke knikte zachtken van neen, en toen, met kwalijk bedwongen vreugde, zei de jonge, warme stemme:

„De oude Riek is er vandaag niet, zoo je weet, dus zal je even alleen in huis zijn. Maar ik kom heel gauw terug.” De zieke knikte nauw merkbaar nogmaals met het hoofd, ten bewijze dat hij het goed vond.

De jonge vrouw bleef nog een wijle de magere hand van den zieke streelen, maar lichter werd de druk van haar vingers allengs, en ongeduldig schoven de kleine rappe voeten al een weinig heen en weer over de biezen mat. Het was haar aan te zien, dat zij zich noode langer beheerschen kon; in gedachten was ze reeds op den landweg, waar ze ruim en heerlijk ademen, en in een snel tempo, zoo eigen aan haar jeugd en frissche gezondheid, zich bewegen kon.

Nogeens streelde ze de beenige hand, op en neer, op en neer, dan als verweet ze zichzelf haar ongeduldigheid en wilde ze die herstellen, zoo boog ze den weligen krullekop nogeens naar voren, en wederom, luchtig en licht als een vogel, rustten de lippen een oogwenk op het geelbleeke voorhoofd van den zieke. Dan tripte zij het vertrekje uit.

„Het is maar een oogenblik,” riep haar warme, jonge stem nogeens.

Zachtken, maar zonder wrevel schudde de zieke het hoofd. Om de lippen vlood een matte glimlach aan, en verdween weer.

Een poos lang lag hij met een strak gelaat naar den dag te turen, het lichaam

roerloos, geen spier op zijn gelaat bewoog, doch soms was er als een vuur de geheimzinnige opvlamming der oogen.

In een straffen straal spoot de zon haar goud de kamer in. — Mijn God, hoe schoon moest het nu wel buiten zijn nu met de lente, zoo dacht de zieke, — de boomen in den boomgaard bloeien, het gras is frisch-groen, en het bloemhout steekt overvol van zijn roode bessen; de sneeuwballen zullen hagelwit zijn en groot als vuisten, en dan de jasmijnen, de gouden regen, en de sering . . . Hij had een visioen van zijn kleinen tuin in het welige, gulle voorjaarsweer, en als in trances gebaarde hij nu met de dunne, fijne handen op het beddek. Hij zag de jonge bloempracht alom, het schuurtje als in een ruiker van kamperfoel'e gewikkeld, en den gladden groenen vloer van het weiland, en de iepen, dik in het loover, langs den weg, en de gele baan, die van voor zijn woning opsteeg om in blauwgroene mastbosschen neer te duiken, en hij zag het erf met de bloeiende vruchtboomen, en den trouwen, goeden Blak, die wel op hem aan zou snellen van louter vriendschap en plezier, en de duiven, die op den til zoo blij kirrende rondstapten, en dan die pauw van 'n haan met zijn toom kakelende hoenders . . . en boven en om en door en door dat alles het zalige zonlicht als het leven zelf . . .

Gelijk een vuur in de sintels, zoo was een geweldige begeerte allengs komen opgloren in zijn moede ziel. Soms vloede er een siddering door het magere lichaam, en de oogen liepen als vol van het warme gouden licht. En zie, zie, op de bleekgele jukbeenen kwam een roodte aangevloed, de handen gebonden zich te bewegen als zochten ze naar iets, naar een steun, . . . het leek of daar in dat uitgezichte lichaam ineenen een motor werd aangezet. Zachtken deinde de romp. Korte rukken gingen er doorhenen, als bij een machine, die stoom gaart en zoo dadelijk zal gaan werken. En zie, ineenen, in een deerniswaardig onbeholpen gebaar, zwak, doch machtig tevens vanwege de ontzaglijke inspanning, die eruit sprak, spreidde de zieke de armen uit, en stutte weerszijds de bevende handen op het dek. En zie, zie daar poogde hij het bovenlijf te rechten. Tevergeefs. Hij zonk weer neer. Na een weinig wachten om zijn krachten te verzamelen, rees de man overeind. Heelemaal overeind. Kaarsrecht het bovenlijf, zat hij in het bed. Hij handelde als in een toestand van wondere begeestering. Alle moeheid en alle zwakte was nu henen; een wil in hem gebod, en daar ging zoo'n macht van uit, dat de zoo geruimen tijd in de gedwongen rust verstijfde leden gehoorzaamden. Daar sloeg hij het deken van zich, en het was alsof hij gelijktijdig alle moeheid van zich wierp, want hij hief de beide beenen nu tegelijk op, en keerde dan het gelaat als een bloem naar het licht, dat rijk en heerlijk door het venster op hem aanvleide. En als door een geheimzinnige macht aangetrokken naderde hij het. Zijn voeten plaatste hij beide op den vloer, en dan rechtte hij het lijf geheel. En wonderlijk was het, dien man, die een vol jaar niet geroerd had van zijn bed, nu langzaam naar het venster te zien schrijden, de armen eerst, als een gekortwiekten vogel zijn vlerken, gelijk steunend uitgespreid, maar al spoedig die strekkend recht voor zich uit als in een mateloos verlangen.

Als hij een tiental schreden had gedaan, zonk hij, overmand van vermoeienis en wondere bevreemding, op een stoel in zijn nabijheid neer. Een gevoel van flauwte bevong hem; het leek zijn spieren wel te ledigen en slap de armen te weerszijden omlaag hangend, den romp diep vooroverhellend, rustte hij uit; het eenige wat nog aan hem in act'e bleef, — en hoe! — was het gelaat, het

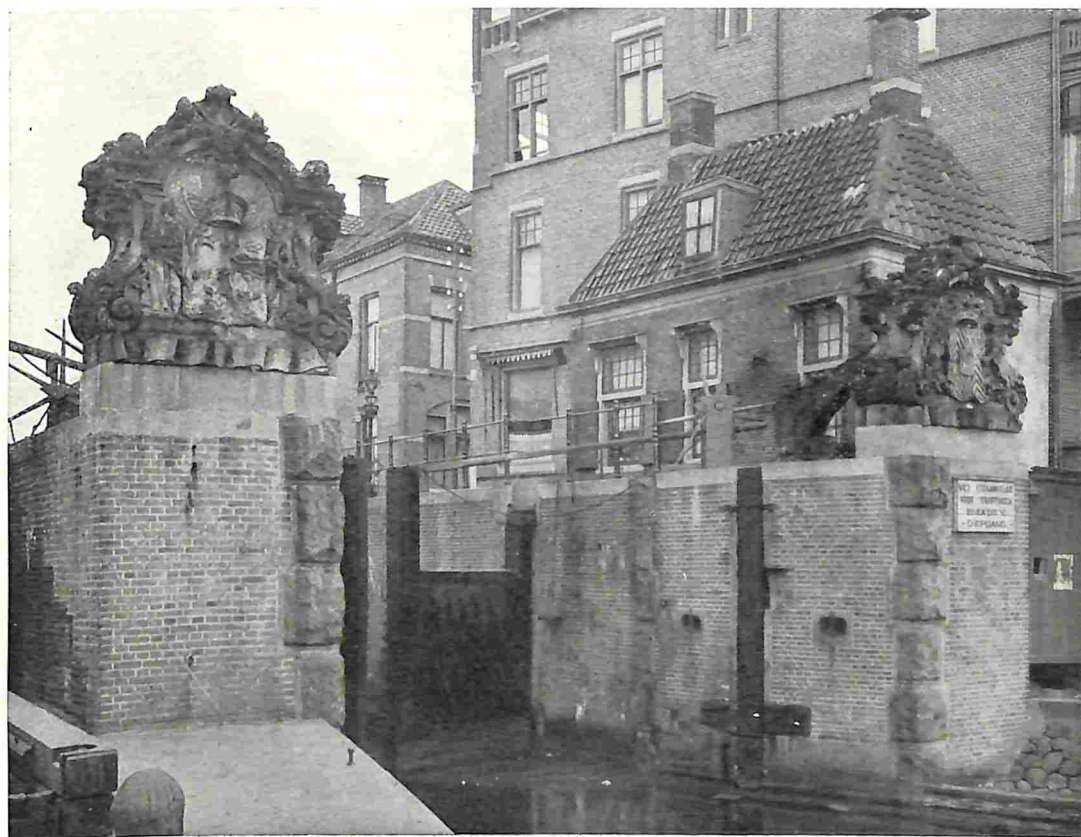

Foto C. Steenbergh.

DE ZAA NSTREEK. DE SLUIS TE ZAANDAM.

beenig gelaat, met vurig roode blosjes van opwinding op de jukbeenen afgeteekend, waarboven dan de oogen glommen met een wilden glans als van een zinnelooze....

Niet lang echter zat hij daar in zijn uitputting neer; zijn ziel, die van een onstuimige levensbegeerte was bevangen als van een zwaren wijn, gunde het lichaam geen minuut van verpoozing; het moest en zou nu haren wil volvoeren. En als opgedreurd door een geheim maar machtig mechaniek, rees hij alweer overeind, liep tot vlak voor het venster, en blikte vandaar de wereld in. En o, toen vloeiden de heete tranen van vreugde uit de holle oogkassen omneer langs de groeven der wangen, en zonken langs den pezigens hals. Hij wendde zich om, en schreed op de kamerdeur toe. Wandkelend stapte hij door de keuken heen, waar alles nog zoo gaand en gul van aanzicht was als in vroeger dagen. De koperen en tinnen pannen en kruiken, bonte schotels en kommen leefden als oude lieve kameraden voor hem; hij zag het alles met een blik van extatische vriendschap aan, en opende dan de tuindeur. Een vlaag van diepe, zware geur sloeg hem tegen, en bedwelmde hem bijna. Hij voelde hoe zijn beenen de kracht om hem op te houden niet meer hadden, doch in hem werkte die wondere macht, die hem voor neerstorten beveiligde, ja, hem in het luchtruim had kunnen opheffen, zoo docht hem. Heel langzaam snoof hij de buitenlucht op, en het was als een genade, die hem doordrong. De boomgaard bloeide, in het groene gras warrelde een zoet en teeder leven van allerhanden bonte bloemen. Wijd daarover uitgespannen was het heerlijk bloesemdak, welig wit en rose, luchtig als schuim, als een nabije wolkenlucht zoo pralend, zoo schitterend goud doorschienen van de zinkende zonne. Bij dien aanblik moest hij een wijle de oogen sluiten; het was te schoon; zijn oogen en zijn hersenen, zijn ziel.... ze konden het niet meer omvamen. Zoo stond hij een wijle bevangen in een wonderzoeten droom, den schoonsten wellicht van zijn leven. Een warme vochtige aanraking wekte hem. Het was Blak, de trouwe Blak, die zijn ziele de handen likte en den likte op de achterpooten naar hem op klom, kuste hij zoo teeder als ware die een mensch, een oude vriend dien hij dood gewaand had en nu als door een wonder had hervonden....

Had de einden diep bewogen de wereld aan te zien en streelde als in eendeloze dankbaarheid het eenige levende wezen, dat hij in zijn naaste nabijheid vond: den ruigen hond.

Een wijle nog, en dan verslaptte de hevige zielespanning reeds. Zijn beenen waggelden, zonderling gingen de armen gebaren. Hij sloeg de handen beide naar het hoofd, waar plotseling een hevige pijn was opgekomen. Uit zijn maag kwam een aandoening van misselijkheid. Voetje voor voetje dwaalde hij naar het kleine houten gebouw, dat hem voor atelier gediend had. De deur stond op een kier en hij trad zachtken voortschuivend naar binnen. Op den eersten den besten stoel liet hij zich vallen, en hij bleef overdruipend van moeheid daar een poos met gesloten oogen zitten. Spoedig echter was de lichamelijke benauwdheid weder geweken; de toemeloze geestkracht bracht en hield zijn lichaam in een staat van spanning, van ontvankelijkheid, van fijne zenuwgevoeligheid. De hem zoo gemeenzame dierbare omgeving van zijn atelier doordrong hem als een onuitputtelijk genot.

Langzaam, voorzichtig, als vreesde hij te zeer ontroerd te worden bij den aanblik der beminde omgeving, die eens in den da-

gelijkschen omgang als een deel van hemzelf geweest was, opende hij de oogen. En op zijn gelaat teekende zich een grenzenloze bevrediging. Weifelend ongeloovig bleef hij rondom kijken, en... ontsteltenis greep hem aan. Mijn God, waar is mijn ezel? Waar filtste het door zijn hersens. — Waar mijn teekentafel? Waar zijn mijn portefeuilles met schetsen? De schilderijen hangen niet meer aan den wand! De boekenkast is verdwenen! Er is niets, niets meer van mij hier te vinden.... Hij kon het niet gelooven. En tastend, waggelend doolde hij naar het breede gordijn, waar achter zijn werkrommeltje wel eens werd weggeborgen en waar zijn schildersplunje hing. Hij schoof met bevende hand het gordijn wat terzijde en keek. De ruimte was ledig. Slechts een paar koffers en wat kleeren vond hij er.... En hij begreep! Als een wilde pijn vloeide hij ineenen wat dit beduidde. Hij was al afgeschreven door Emmy, die zoo keurig en zoo ordelijk was, dat zijn boeltje, stoffig en rommelig, haar zelfs in dat bijgebouwje altoos gehinderd had, en die de gelegenheid had aangevat om alles eens te zedderen, wel begrijpend dat hij hier toch nooit meer terug komen zou.... Hij was dood voor haar. Zij rekende niet meer op hem. Het leven was voor de levenden. En daartoe behoorde hij niet meer. Een woeste droefenis viel op hem. Met een zinneloozen blik in de ledige ruimte stond hij nog overeind, omhooggehouden door de onstuimige kracht zijner ziel, die nog nawerkte, maar dan was het of hij met één slag werd neergestreekt. De innerlijke weerstand was gebroken, en met een korten, doffen slag zonk hij ten gronde. Zacht rilde zijn gelaat daarbij als water, waar een flauwe windvlaag over vaart....

En als Emmy, nadat ze vol ontsteltenis het gansche huis heeft afgezocht, het atelier binnentrad, vond ze den zieke dood ten gronde liggen.

JOB. STEYNEN.

OORLOGSHONDEN.

DE meesten is het onbekend, welk een grooten rol „de Hond” in den modernen oorlog speelt, voornamelijk in de legers der grootste antagonist, de Engelschen en de Duitschers. Bij den Engelschen soldaat verloochent zich geenszins „de liefde tot het dier”, een der vele schoone eigenschappen van het Angel-Saksische ras. Talrijk zijn de honden, die als pet-dogs hunne eigenaars vergezellen, om het harde oorlogsleven met hunne meesters te deelen, om hen verpoozing te bezorgen gedurende de vrije uren, die zij niet in de loopgraven doorbrengen, hun afleiding te schenken in het eentonige leven aan het front. Niet slechts de afzonderlijke soldaten, maar ook verschillende regimenten en oorlogsschepen bezitten hunne honden, welke door de manschappen, tot deze troepenafdeeling of dat schip behorende, met de grootste aanhankelijkheid verpleegd worden. Men zou een boekdeel kunnen vullen met de verhalen van trouw en wederzijdsche toewijding, welke, gedurende het verloop van den oorlog, in de Engelsche kynologische bladen, over de honden aan het front verschenen zijn. Zij vormen schoone bladzijden uit de geschiedenis van dezen niets ontzienden vernietigingskrijg, stille symbolen van den romantischen, enigszins naar het sentimentele neigenden ondergrond, van het gespierde, onverzettelijke, Britsche volkskarakter.

Wie de systematisering van op zich zelf nobele eigenschappen toejuicht, en bewondering gevoelt voor de catalogisatie van de poëzie van het leven, tot nut van het algemeen, die zal genieten bij het vernemen van hetgeen Duitsche organisatie, gedurende den loop van dezen oorlog heeft tot stand weten te brengen, op het gebied van dienstbaarmaking van „den hond” voor oorlogsdoeleinden.

Toen de oorlog uitbrak, bezat het Duitsche leger nog geen oorlogshonden, vormde deze viervoeters nog geen onderdeel van het miljoenenverband, wat des te verwonderlijker is, als men bedenkt, dat de politiehondendressuur reeds jaren lang, in Duitschland, op een zeer hoog peil stond. De meeste groote steden en ook vele kleinere plaatsen, bezaten een politiehondenbrigade; talloze leerboeken over de dressuur, waaraan zelfs hoogleraren in de psychologie hunne medewerking verleenden, vonden gretig aftrek, ook buiten de kringen van politieambtenaren, terwijl geregeld wederkerende keuringen en demonstraties in alle deelen van het Rijk, de belangstelling der hondeneigenaars voor dezen tak van dressuur opwekten en levendig hielden. Weliswaar heeft men eenige jaren vóór den oorlog, pogingen aangewend om honden voor oorlogsdoeleinden af te richten, doch naar het schijnt, met onbevredigende resultaten, zoodat deze proefnemingen spoedig gestaakt werden.

Zooals in zoovele gevallen echter, is ook hier aan het particulier initiatief gelukt, wat het staatsverband niet tot stand heeft weten te brengen. Niettegenstaande het officieele brevet van onbruikbaarheid voor oorlogsdoeleinden, dat aan „'s menschen besten vriend” was uitgereikt, gaven enkele kynologische vereenigingen hunne pogingen niet op, om hunne beschermelingen een rol in den oorlog te doen spelen, tot verlichting van de zware en gevaarlijke taak der soldaten. Aan de volhardende werkzaamheid dezer kynologische vereenigingen is het te danken, dat tenslotte, na eenige jaren oorlogvoeren, de opmerksaamheid der militaire autoriteiten gevestigd werd op het nut, dat goed afgerichte honden aan het front konden bewijzen. De honden, welke door leden dezer vereenigingen aan het leger werden ten geschenke aangeboden, voldeden zóózeer, dat het legerbestuur besloot, om

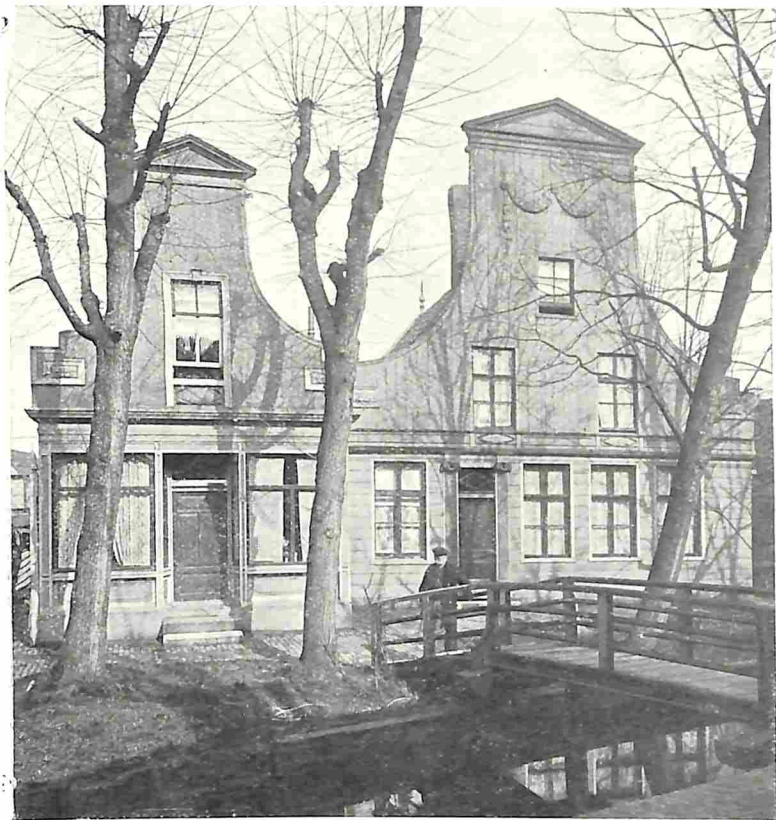

Foto C. Steenberg.

DE ZAANSTREEK.

TYPISCH OUD-ZAANSCH GEVELS TE ZAANDIJK.

van de africhting van den oorlogshond een aparten tak van dienst te maken. Zoo ontstond de Central Hundeschule te Dusseldorf, waarvan de leiding werd opgedragen aan Hauptmann Ilgner, in vredetijd een bekend kynoloog en teckel-fokker. Dit geschiedde echter pas in den zomer van het jaar 1916.

Aanvankelijk werd begonnen met 40 honden, welke onder leiding kwamen van 22 bekende jacht- en politiehondendressseurs, welke op dat oogenblik hun dienstplicht aan het front vervulden. In Januari 1917 telde de school reeds 400 man en 600 honden. Nu werden, in verschillende deelen van Duitschland, onderafdeelingen van de Central Stelle te Dusseldorf gesticht, in het geheel op 30 plaatsen, zoodat op het oogenblik reeds ruim 15 duizend honden aan één dier scholen hunne opleiding doorloopen hebben.

Alle honden worden gratis door hunne eigenaars aan het legerbestuur ter beschikking gesteld. Om dit te bevorderen, verschijnen wekelijks in alle kynologische bladen oproepingen, om hen, die in het bezit zijn van een hond, die de vereischte eigenschappen bezit om tot oorlogshond opgeleid te worden, te bewegen om van hun huisgenoot afstand te doen, in het belang van het vaderland.

Deze vereischten zijn, dat de honden behooren tot een der vier rassen, welke ook voor politiedoeleinden getoond hebben, de meeste bruikbaarheid te bezitten n.l. Deutsche Herdershonden, Airedale-terriers, Dobermannpinschers en Rottweilers. Bovendien moeten deze honden minstens een jaar oud zijn en van 40-60 cm. hoog.

Door een soldaat van de naastbijliggende Hundeschule worden de aangeboden honden aan huis afgehaald, terwijl de dieren bij aankomst in hun nieuw verblijf, behoorlijk gecatalogiseerd worden, zoodat zij, na afloop van den oorlog, wederom aan hunne vroegere eigenaars teruggegeven kunnen worden, indien zij tenminste dan nog in leven zijn.

Wanneer de honden in hunne nieuwe verblijfplaats aangekomen zijn, worden zij eerst een paar dagen met rust gelaten, opdat zij zich vertrouwd kunnen maken met hunne omgeving en vooral met den dresseur, die hunne opvoeding tot oorlogshond zal leiden. Spoedig voelen zij zich zeer op hun gemak, ook al door het uitnemende voedsel, dat hun ruimschoots verstrekt wordt en dat hun door de vroegere eigenaars, dank zij den voedselnood, slechts karig toegemeten kon worden. Zoodra de honden zich geheel en al thuis gevoelen, wordt met de dressuur een aanvang gemaakt. Al naar hun individueelen aanleg, worden zij opgeleid voor een der verschillende takken van dienst, waarvoor men in het leger van honden gebruik maakt, te weten Roode-Kruisdiensten, Patrouillediensten, Berichtoverbrenging en verschillende werkzaamheden, welke men onder den naam van Voorpostendienst zou kunnen samenvatten. Achter het front en in het bezette gebied wordt daarenboven nog een ruim gebruik gemaakt van politiehonden en van waakhonden, welke beide categorieën men echter moeilijk onder de eigenlijke oorlogshonden zou kunnen rangschikken, evenmin als de waakhonden, welke in Duitschland zelf, rondom de gevangenkampen, iedere poging tot ontvluchting moeten verijdelen.

De africhting van den oorlogshond neemt ongeveer 2 maanden van serieuze training in beslag. Behalve de dresseurs heeft men hiertoe een groot aantal manschappen noodig. Niet alleen toch, moet de hond geschikt gemaakt worden voor het werk, dat van hem verlangd wordt, doch tevens moet hem geleerd worden om deze taak onder alle mogelijke omstandigheden feilloos te volbrengen. Daarom moet de werkelijke oorlogstoestand zoo nauwkeurig mogelijk nagebootst worden. De hond moet er aan gewend worden om zijn dienst te verrichten onder hevige geweevuur, temidden van een oorverdoovend lawaai van groote manoevreerende troepenmacht, niet alleen overdag, maar ook des nachts, wanneer lichtbommen en de duisternis doorflitsende granaten hem niet mogen afschrikken. Dresseurscholen kunnen dus alleen bestaan in de nabijheid van plaatsen, waar een groot garnizoen ligt.

Vele eigenaars laten zich afschrikken om hunne honden voor oorlogsdoeleinden af te staan, door de loopende geruchten omtrent mishandelingen, waaraan de leerlingen der hondenscholen zouden blootgesteld zijn.

Door de militaire autoriteiten worden deze beweringen met den meesten nadruk tegengesproken en wordt er op gewezen, dat hardhandige behandeling der leerlingen ten strengste verboden is en ieder dresseur, van wien bewezen wordt, dat hij zich daaraan schuldig maakt, onmiddellijk zwaar bestraft wordt. Maar afgezien van deze officieele ontkenning, gelooven wij niet, dat iemand, die ook maar enigszins op de hoogte is van hondendressuur, aan dergelijke verhalen geloof zal slaan. De parforce-dressuur van Oberländer heeft zich zelf reeds lang overleefd. De Engelsche methode, welke van alle hardhandige middelen afstand doet en gebaseerd is op geduld en het wekken van vertrouwen, is in alle dresseurskringen als de juiste erkend en overgenomen. Ook de Deutsche dresseurs wisten reeds lang vóór den oorlog, dat het einschüchtern van honden somwijlen een oogenblikkelijk resultaat geeft, doch dat de betrouwbaarheid

DE ZAASTREEK. KIJKJE TE WEST-ZAANDAM IN DE 18DE EEUW.

van het werk der dieren daarmede ten eenenmale ingeboet wordt. De Deutsche jacht- en politiehondendresseurs van vóór den oorlog, dezelfde mannen dus, aan wie thans de africhting der oorlogshonden toevertrouwd is, vermeden bij hunne dressuur alle ruwheid en harde behandeling en hebben daarmede, reeds sinds jaren, de beste resultaten bereikt. Er is dus geen enkele reden om aan te nemen, dat deze mannen thans plotseling van inzicht veranderd zouden wezen, een dressuurwijze zouden verlaten hebben, waarvan zij steeds de schoonste vruchten geplukt hebben, om terug te keeren tot eene methode, welke reeds lang als onjuist gestempeld is en door iederen deskundige veroordeeld wordt.

Wanneer de honden eenmaal afgericht zijn, worden zij naar die troependeelen aan het front gezonden, van welke aanvragen ingekomen zijn. Een bewijs van de groote diensten, welke de honden in den modernen oorlog bewijzen, is de overstelpende hoeveelheid aanvragen, welke geregeld bij de Central Stelle te Dusseldorf binnenkomen.

(Slot volgt)

Mr. P. H. L. LAMBERTS HURRELBRINCK.

Het kerkelijk huwelijk van Napoleon III.

Op den 29sten Januari 1853, in den avond om 9 uur, had het burgerlijk huwelijk tusschen keizer Napoleon III en Donna Eugenia de Guzman, zijn beslag gekregen en op Zondag daaropvolgende werd het kerkelijk voltrokken. Te halftwaalf uur kwamen de gezamenlijke leden van het *corps diplomatique* bij den Nuntius bijeen, om zich van daar uit in processie in hunne gala-equipages, en omgeven door eene talrijke eerewacht, naar de kathedraal „Notre Dame” te begeven, waar de huwelijksplechtigheid geschiedde. De oude dom was met alle mogelijke pracht in feesttooi gestoken. Om de onooglijke kleurplekken, die zes eeuwen op de muren, pilaren en bogen van dit zoo eerwaardige gebouw achtergelaten hebben, onzichtbaar te maken, had men deze met lichtkleurige tapijten behangen. Een overvloed van bloemen, kaarsen en vaandels deed het overige.

Om een uur verliet het keizerlijk paar, bij het bordes aan den voorgevel, het rijtuig, en deed, onder het luiden van al de klokken van Parijs, het van verre overkomende en overal hoorbare kanongedonder van het invaliden-hôtel, zijn plechtigen intocht door de reusachtige deur. Hoe groot was echter de verbazing, toen in deze oogenblikken de muziek met den marsch uit de Profect ons kwam verwelkomen. De opengestaste menigte, die het kerkgebouw vulde, hield zich echter heel kalm. Geen enkele juichkreet om Napoleon en zijne bruid te begroeten. Welk eene tegenstelling met het spontaan enthousiasme, dat een jaar na den staatsgreep in dezelfde kathedraal tot uitbarsting kwam, toen het *Te Deum* gezongen werd. Wat was er dan toch gebeurd, dat deze onverschilligheid, om niet te zeggen deze geringschatting, kan verklaren? Niets anders dan dat de meest met de gelijkheid der menschen dwepende natie der wereld de huwelijksverbintenis des keizers als eene vernedering scheen te gevoelen. Donna Eugenia was bleek, maar schoon, en het „arme kind” trad in hare rol als keizerin met onverwachte waardigheid. Misschien was in hare houding iets te veel waardigheid en hoog toegewijd optreden.

De gravin de Montijo zou dien nacht in St. Cloud slapen, en den volgenden morgen naar Spanje afreizen. De haast, waarmee de schoonmoeder weggezonden werd, mishagde het Parijsche publiek, dat voor 't oogenblik niet heel wel gehumeurd was. Toen men van de plechtigheid terugkeerde, zag men een vier-spännig rijtuig in snellen draf naar St. Cloud rijden. Een spotvogel zei den volgenden ochtend: „*La mère a été tirée à quatre épingles, et le soir à cinq clous*”. Trouwens, het aantal der quodlibets, der aardige en der leelijke grappen, die in de salons en in de straten opgeld deden, was eindeloos.

DE ROERDOMP.

SCHETS UIT HET VOGELLEVEN.

SINDS de laatste volle maan in Mei over het moerassige wanveld ten zuiden van het dorp had geschieden, klonk elken dag, avond en nacht een geluid over 't water, dat geen enkele der landbevolking thuis kon brengen en dat zonderling en schrikwekkend was om aan te hooren in zijn vreemd-zwaren klank. Eerst hield men het voor een auto op den dijk, toen dacht men aan een nieuwe fabrieks-sirene of aan een bootfluit op de nabije vaart, doch al deze veronderstellingen waren even spoedig verworpen als geopperd. Automobielen waren er niet meer in dezen tijd van benzineschaarschte en bandengebrek, een fabriek pleegt bij de tegenwoordige toestanden des nachts slechts bij hooge uitzondering te werken — hoorde men 't loeiende geluid niet juist op alle uren van den nacht? — en er kwamen ten slotte maar drie stoombooten per dag voorbij, die overigens hun stoom wel beter konden gebruiken dan voor nutteloos gebrul.

Nout, de jonge visscher van de Roode Deur, had er, geheel onverwachts, de primeur van gehad en 't had hem den schrik op 't lijf gejaagd. Hij was voor geen klein geruchje vervaard, had eenmaal 'n levenden otter uit z'n fuik gehaald en in de schuit mee naar huis genomen, waarbij het ondiep hem 'n duimlid afbeet, maar toch niet ontsnapte, was in jonge jaren driemaal bij 't zwemmen en eenmaal bij 't schaatsenrijden half verdronken, trouwde op z'n negentienjarige leeftijd met de kwaaieste helleveeg van 't dorp, die hij, ondanks veler voorspelling, bleek te kunnen regeeren, en trotseerde allerlei ontmoetingen met jachttopzieners en marechaussées, bij zijn strooperij te land en te water. Waarmee ik maar wil zeggen, dat Nout van zessen klaar was en 't meeste gevaar met een zekere onverschilligheid wist te trotseeren. Maar van het beest was óók hij geschrokken en er nog niet zoo gauw met zichzelf over in 't reine.

Op een morgen in 't begin van Mei had hij met zijn aak in „De Hel” gelegen, dat was een wild, woest onland, vol biezen, riet, poelen en plassen. Al heel in de vroege was Nout daarheen geroeid om er zijn zetangels te leggen. Dat was vermoeiend werk geweest tusschen al die nauw te doordringen plantewildernis en daarom had de visscher, na 't nuttigen van zijn acht-uurs koffie met brood, er zijn gemak van genomen en was languit gestrekt onder de elzenstruiken van een eilandje gaan liggen soezen. Gisteren was het de laatste dag van de kermis geweest en 't zat Nout nog wel een beetje zwaar onder de pet. Z'n oogen vielen vanzelf dicht.. 't lag er ook zoo lekker. uit wind en zon in de schaduw.... een dutje zou 'm deugd doen. Zoo bevond Nout zich tusschen waken en slapen in, droomde nog zoo'n beetje na van de kermis .... och, 't was niet veel geweest van 't jaar, maar toch wel gezellig, vooral in de wildebeesten-tent en de carroussel, waar hij en Kees waren in geweest. Wat 'n groot orgel had daarin gestaan. Sjonge, zoo'n orgel, alles klaar goud en zilver en 't liep op stoom. Zwaar als dat gevaarte speelde, daar had-je geen begrip van. De grond trilde onder je voeten, als je er bij stond, zoo dreunde het bij 't spelen van de Tipperary. 't Zoemde en bromde Nout nóg in het hoofd, als hij er over prakkezerde.....

* * *

De boschrietzanger en 't blauwborstje hadden den visscher met fijn geprevel en zoet gefluit in 't land der droomen gevoerd, waarbij de fitis hen trouw geholpen had — de loeiende misthoorn, nauwelijks enkele meters achter hem door den roerdomp gestoken, wekte hem plots op ruwe wijze.

Den eersten keer, dat het ruwe geluid vaag tot den slaper doordrong, dacht hij nog aan de stoomcarroussel, maar de herhaling ervan maakte hem meteen klaar wakker. Nout wipte omhoog tusschen de boterbloemen en biezen, zóó was hij geschrokken van dezen somberen klank, die nog natuutje in zijn ooren, toen hij overeind ging zitten en zijn oogen uitwreef. Hadden de elzen en de gagelstruiken er niet gestaan, dan zou onze visscher nog juist hebben kunnen zien, hoe een groote, bruine vogel met langen snavel zich onhoorbaar en ongelooflijk snel in de bescherming der dichte rietbedden terugtrok bij 's mans eerste bewegingen, doch ook dan was Nout wellicht nog geens-

zins op de gedachte gekomen, dat deze reigerachtige vogel zoo doordringend kon toeten.

Doch 't struweel onttrok de verschijning aan zijn oog en lang bleef Nout, geheel van zijn stuk gebracht, peinzen over de herkomst.

Op de brug stond Kees, wien hij 't avontuur vertelde. Die geloofde er niets van en bracht zijn vriend voorzichtig de den vorigen avond doorgebrachte uren in „De blauwe Schimmel” in herinnering, meenende, dat de herinnering dááaraan en aan alle andere kermisfestiviteiten in zijn brein was komen spoken.

Doch dienzelfden avond zei de oude Harm, die aan de deur 'n pijpje zat te rooken op zijn bedachtzame manier, tot Trui, zijn vrouw:

„Trui, ik zeg-je, dawwe donder kriege fan-avond, zeg-ik je. 't Zit lillik donker achter de barg en ik zeg-je, zeg-ik je, da'k 't al 'n keer of wat gunder over de Hel hêt heure onweere. Hei-je de geit al in huus gehaald?”

Dikke Trui kwam naar buiten, keek eens onderzoekend naar omhoog en meende, dat er géén onweere aan de lucht zat. De vleermuizen vlogen hoeg en de wind liep óp.

„En ik zeg je, dat ik 't je zeg!” weersprak koppig Harm. Toen weerklonk, als om zijn woorden te bevestigen, een vergerommel door de lucht en triomfantelijk keek de oude zijn wederhelft aan. Maar zoo gauw liet deze zich niet uit het veld slaan.

„Da's 't spoor over de brug, dajje heurt. Noe, mitte hooge wiend kujje dat best hier verneme”.

't Onweerde dien nacht niet en toch hadden velen in 't dorp het gerommel uit 't wanveld als zoodanig thuisgebracht, al bleven er vele twijfelaars, onder wie Nout de hardnekkigste was.

* * *

Het verschijnsel zou wellicht dien ganschen zomer nog niet tot klaarheid zijn gebracht, wanneer niet het toeval een logé uit het dorp naar de plassen had gevoerd. Deze heer diende zich op een morgen bij visscher Nout aan en verzocht, hem tegen vergoeding wat rond te willen varen. Zoo'n buitenkansje liet deze zich in den slapen tijd niet onglippen en op een mooien morgen scheepten zij zich in, om naar „de Hel” koers te zetten. De heer was een liefhebber van planten en dieren en wist daarvan wonderveel te vertellen. Hij kende alle bloemen en struiken, vertelde Nout van kokerjuffers en bootsmannetjes en kon hem precies uitleggen, waarom er hier open, vlak water stond en waarom er ginds geen doorkomen aan was, vanwege de vele zompen en zudden. Ook wist hij te verklaren, hoe 't kwam, dat de zwarte sterns maar twee en de kleine rietmussen wel 5 eieren leggen. Nout kreeg plezier in zijn gast en de

ROERDOMP BIJ ZIJN NEST MET EIENEN.

moerassen leken hem tienmaal belangrijker toe dan vroeger, nu hij iets van hun ontstaan, hun plantenleven, en hun dierenwereld afwist. De heer was den eersten dag ook zeer voldaan, nam een foto van de kokmeeuwenkolonie, noteerde ijverig in een dik plantenboek en gaf zijn begeleider zelfs een paar sigaren extra bij 't afscheidnemen. 't Waren mooie, dure rookertjes, overlegde de schipper bij zichzelf, sigaartjes met gouden halsbandjes om, die in de stad zeker wel 'n dubbeltje het stuk zouden kosten.

Den volgenden morgen ging het tweetal er opnieuw op uit en de natuurliefhebber was nog beter tevreden dan den vorigen dag, want Nout kon hem een nest van den waterral wijzen, dat een rietsnijder den vorigen avond gevonden had. Daarmee was de heer ten zeerste in zijn nopjes en fluks bouwde hij dien dag met den visscher een schuilhut van biezen en takken, om den zeldzamen vogel bij zijn doen en laten te kunnen fotografeeren.

Niet ver was het tweetal hier verwijderd van de plaats, waar Nout was wakker geroepen door het beest en toen zij gezamenlijk hun boterham nuttigden in de schaduw van de elzen, klonk plotseling uit de verte wederom het dreunende boe...mm over het water.

Nout bleef met een brok in den mond zitten en beduidde zijn genoot met een hoofdknik, of hij dat geluid ook vernomen had. Jawel, dat deed de roerdomp, vertelde deze hem. Hij had altoos wel gedacht, dat die hier zou voorkomen.

Toen verhaalde de visschersman van zijn wedervaren en op zijn beurt legde de natuuronderzoeker hem uit, dat de roerdomp een vogelsoort was van de familie der reigers en dat hij in ons land niet zeer algemeen meer voorkwam, tengevolge van de drooglegging der plassen, de schietwoede van z.g. „jagers” en de strenge winters, die ook velen deden sneuvelen.

ROERDOMP, OP HET NEST ZITTEND.

Met gespannen aandacht luisterde Nout en lang duurde het nu ook niet meer, of hij kende den nieuwen bewoner van zijn domein van aangezicht tot aangezicht.

Zelfs kon hij twee weken later den heer een opgetogen brief schrijven, dat hij 't reeds uitgelopen nest tusschen 't riet had gevonden en dat het hem was gelukt een jorg te vangen. „Ze klomme net as aopjes deur 't riet...” schreef Nout... „een he'k d'r gevangne en ande netaores gegeve, die 'm naor de diere-tuun het gestuurd. 'k Het d'r nog drie gulde veur gehad...!”

* * *

Het ligt niet in mijn bedoeling, een beschrijving van dezen zonderlingen moerasvogel te geven. Reeds is vaker dan eens zijn bruingestreept vederkleed beschreven en zijn contereitsel in mooie foto's opgenomen. Het feit, dat mij de ongeëvenaard fraaie en zeldzame opnamen van Artis' bekwamen preparateur Steenhuizen ter beschikking stonden, deed mij besluiten er ter begeleiding een tekst bij te schrijven. In hoofdzaak is de roerdomp wel nachtvogel en zija dofklinkende oe...boemm... is in lauwe voorjaarsnachten in onze moerassige streken tot op verren afstand hoorbaar. Dit eigenaardige geluid, welks voortbrenger zoo uiterst schuw en verborgen leeft, dat een mensch hem slechts bij uitzondering te zien krijgt, is wel in staat om bijgeloovige personen den schrik op het lijf te jagen. We weten b.v. allemaal, hoe Fritz Reuter's „Dorchlauchling” zoozeer voor den „Rodump” vreesde.

Omtrent de wijze, waarop de vogel dit ongewoon zware geluid voortbrengt, zijn de geleerden het langen tijd niet eens geweest en talrijk zijn de opvattingen daarover. Langen tijd geloofde men inderdaad, dat de vogel bij 't brullen den snavel tot den kop in 't water zou steken, doch daarvan is men reeds lang teruggekomen. De eenvoudigste oplossing is wel, dat de roerdomp met een bijzonder krachtig stemorgaan is begaafd. Hoezeer de foutieve meening echter verbreid is, moge blijken uit de volgende passage, die ik vind in den laatsten druk van een zeer bekend Konversationslexikon: „Zur Paarungszeit brüllt das Männchen sehr laut und bringt eigentümliche Töne hervor, indem es viel Wasser einsaugt und mit Gewalt wieder ausstößt...!”

Heel aardig, maar jammer, dat er niets van waar is!

A. B. WIGMAN.

DE HEROVERING VAN ONS HUISELIJK GELUK.

Naar het Engelsch.

HOOFDSTUK VI.

BEZEM EN STOFDOEK.

HET huishouden doen is niet gemakkelijk en dikwijls ook vermoeiend, maar zijn partijen, bals en diners niet ook afmattend en slecht voor ons zenuwstelsel? En het huiswerk behoefde niet zoo vermoeiend te zijn; indien intelligente vrouwen wat meer aandacht eraan wilden wijden, zou het slechts weinig moeilijker zijn dan costumnaaien b. v. Zooals de zaken echter thans staan, moet ik eerlijk bekennen, dat het huiswerk vermoeiend, zelfs zeer vermoeiend is.

En afgezien van het feit, dat het veel van onze krachten vraagt, blijft het toch vervelend. eentonig, mechanisch werk, zult ge zeg-

gen. O neen, Mevrouw, alles hangt af van de stemming, waarin een taak volbracht wordt.

Wat onszelf tetrof, wij begonnen reeds met eenige voordeelen. Zoo hadden wij, als reeds vroeger vermeld is, koud- en warmwateraanleg in de slaapkamers en derhalve bestond ook dat leelijke meubelstuk van een waschtafel niet in ons huis. Zoo ontkwamen wij aan het vervelend spoelen en zeepen van het marmerblad en het garnituur.

Een fornuis in ons ketelhuis, dat een minimale hoeveelheid cokes verbruikt, voorziet elk oogenblik, dag of nacht, de kranen onzer slaapkamers, onzer waschtekkens en van ons bad met warm water. Zoo vermijden wij het gesleep met kannen en kisten.

Hetzelfde ketelhuis zendt door middel van een ander fornuis, dat zooveel brandstof aan kan, dat ik er liever niet aan denk, op koude dagen een voortdurenden stroom kokend water door het luizennet, dat over het geheele huis is verspreid. Dus geen gesjouw met cokes. En tenslotte hebben we electrisch licht en behoeven geen lampen schoon te maken, te vullen en te poetsen.

Eenmaal per week, laat ik het dadelijk bekennen, komt een vriendelijke buurman om voor ons te schrobben. De keuken en de hal zijn met tegels geplaveid en moeten flink geschrobd worden en hoewel het mij absoluut niet zou schaden als ik uit werkje verrichtte en...

Maar ziet u, Mevrouw, ik ben niet altijd thuis en bovendien... Och, laten wij er maar niet verder over spreken.

In elk geval vinden wij, dat wij het huiswerk met de hierboven beschreven voordeelen in zeer korten tijd en met niet te groote inspanning gemakkelijk af kunnen en wij hebben er al heel wat door geleerd. Zoo ben ik er b. v. netjes door geworden.

Tot onze nieuwe proefneming had ik er geen idee van, hoeveel moeite wij onze dienstboden door onze slordigheid veroorzaakten; evenmin wist ik hoeveel tijd door netheid in kleinigheden kan worden bespaard.

Ik leerde er nu een eer in stellen mijn slaapkamer even frisch en helder te verlaten als wanneer ik er 's nachts binnentrad, uitgezonderd het beddegoed, dat overeen stoel uitluchtte. Ik plaatste mijn schoenen in hun leesten op de schoenenplank inplaats ze onder het bed te laten slingeren. Mijn broek hing ik in den broekenknijper in de kast weg en ze zwierf niet langer over de een of andere stoel in de kamer. En zoo ging ik met alles te werk. Van den slordigsten en zorgeloosten man, die in opruimen niet de minste lust gevoelde, werd ik even nauwgezet als een onderwijzeres. Ik zag in, dat dit werk even goed voor mij was als het zeggen van het een of ander morgengebed. En hij, die een kamer aanveegt...

Ook 's avond, voor het naar bed gaan, vergenoegde ik mij niet langer met het nazien of de deuren wel gegrendeld en de ramen gesloten waren. O neen! Ik zette de boeken weer netjes in de rij in de kast, deed de nieuwste kranten in den krantenhanger, de oudere in de papiermand, vouwde de rondslingerende stukken bruin papier op, wond de touwtjes op, legde alles op een bepaalde, daarvoor bestemde plaats, vouwde de speeltafel op, zette de stoelen op hun plaats en liet de kamer in een toestand achter, die mijn lieve Judith niet tot wanhoop zou brengen als ze even na zessen 's morgens binnentrad. Inderdaad, ik ging net zoo te werk als ik mijn tantes Isabella en Louise had zien doen toen ik nog een kleine, klontjes snoepende jongen was, die al die bedrijvigheid verbazend dwaas vond.

Ik vermeld deze dingen omdat mannen wel degelijk mee moeten helpen als er in het huishouden geen dienstboden zijn, en om u, dames, niet den tijd te laten op te merken, dat het gedeelte,

ROERDOMP BIJ ZIJN JONGEN.

dat ik voor mijn rekening nam, dan toch werkelijk zeer gering was en bedroevend inderdaad als men daarbij aan al het andere werk denkt, wil ik er gauw aan toevoegen, dat ik bij zekere gelegenheden flink meehielp.

Zoo ook bij het vaten wasschen. Het vaten wasschen is n. l. een bezigheid, die de aandacht van filosofen ten volle verdient. Ik ben er nog niet geheel zeker van en in elk geval vecht ik met hart en ziel tegen dogma's, maar werkelijk, ik geloof, dat het vaten wasschen als een vermomde zegen door den Hemel werd gezonden. In het zweet zijns aanschijns... Het is de wijze, waarop je je in het bezit van een goede spijsvertering kunt verheugen, b. v. En als het goed en vlug wordt gedaan, dan is het tevens een probaat middel tegen de loomheid, die jongere zoowel als oudere menschen na een middagmaal bevangt.

Het vraagt een zekere inspanning; evenals voor een koud bad is er een zekere dosis moed voor noodig, maar gelijk een koud bad brengt het ook dadelijk zijn belooning met zich mede.

Inplaats van dus een cigaret na het diner op te steken, Mijnheer, en als een waardig familiehoofd in uw gemakkelijken stoel neer te zinken, te volgepropt om te spreken of naar een gesprek te luisteren, zult ge wijs doen de volgende proef te nemen:

Ge springt op en roept vriendelijk uit:

„Kom kinderen, alle handen aan het werk! Waar is het zilvermandje”, en ge ruimt het zilver van tafel op.

De kinderen, ook uw vrouw, zullen tegenstribbelen. (Ze hebben nog het ouderwetsche gevoel tegenover een eerwaardig familie-vader). „Och, Vadertje, waarom laat u ons dat niet doen? 't Is in een wip gebeurd. Heusch, we doen het veel liever zelf. Och, lieve oude, het is werkelijk alleraardigst van je, maar 't is toch heusch beter...”

Maar doorzetten, mannen, doorzetten!

Twee minuten later ligt het tafelkleed al op zijn plaats. Uw bereidwilligheid heeft de kinderen aangestoken: ze zijn vol ijver en vuur bij het werk.

De zwaar beladen dienbak verhuist naar de keuken. De warmwaterkraan wordt opengedraaid, de afwasbak in den gootsteen gezet en het zilver erin gedompeld. Eén wascht er en legt het schoone zilver op het droogbord naast den gootsteen. De andere twee drogen af. Na het zilver komen de messen aan de beurt, daarna de borden en schalen en eindelijk de glazen. (Als ge wilt, kunt ge ook met het glaswerk beginnen maar ik houd ervan eerst het zilver een beurt te geven omdat het vroolijk getik je dadelijk in een prettige bui brengt).

En wil je wel gelooven, dat je zingt vóór je vijf minuten aan den gang bent!

Vroeger zouden we gezegd hebben: „Hoor die meiden toch eens aan! Wat maken ze weer een spektakel!” Natuurlijk waren die goede zielen luidruchtig, iedereen maakt lawaai wanneer hij vroolijk is. Je zingt, je fluit, je lacht! Het ligt voor de hand, dat het in Gods bedoeling ligt, dat zij, die werken, vroolijk zijn en zij, die luiere, droefgeestig worden.

Doe uw jas uit, Mijnheer, en u, Mevrouw, sla de manchetten van uw mouwen om! Brom niet omdat uw meisjes zingen, toe, alstublieft, schel niet en zeg haar niet, dat ze moeten ophouden. (Hoewel ik zelf, ik moet het eerlijk bekennen, luidruchtigheid van anderen verafschuw). Maar doet dit alles niet, neemt zelf deel aan het werk en voordat ge het weet, zult u lachen, met een verhoogde kleur en jeugdig schitterende oogen. Naar de keuken! Aan het werk! Maar neen, ik vergat, dat u dienstboden houdt. Blijft dus rustig op uw stoel zitten. De kraan zou uit louter verbazing verstopt raken!

Maar als ge uw dienstboden hebt afgeschafte en uw werk zelf verricht, zult ge dadelijk merken, dat ge na het afwasschen in het minst niet loom meer zijt. Vroolijk zit ge rechtop in uw stoel, rookt uw cigaret of pijpje met een zekere kwiekheid van geest en hebt uw eigen meening over het pessimistische hoofdartikel in uw lijfblad en zeer helder begrip over het pas verschenen boek, dat ge hebt gelezen en waarvan de beteekenis u eerst duister was.

Het afwasschen scherpt uw hersens en is werkelijk beter voor uw spijsvertering dan een wandeling op dit uur of wel het lever-schokkend golfspel.

Ik herinner me nog uit den tijd, dat we dienstboden hielden, dat het zilver, de vuile borden en dekschalen, een, ja twee uur na den maaltijd nog rondslingerden en hoe lang deden de meisjes niet over het werk! Welk een ruïne was niet dikwijls het gevolg!

Maar het kan werkelijk uiterst nauwkeurig in een half uur tijds gedaan worden en dat met een aardigen trots in het glanzen van uw glazen en borden en het gefonkel van uw zilver. En deze trots gaat zoover, dat ge niet rust voor ook de koperen kraan in de keuken blinkt als goud en de gootsteen er even helder wit uitziet als het bad in de betegelde badkamer.

En dan wordt de keuken netjes aangeveegd en op orde gebracht zoodat een koningin zelf met vreugde hier een kopje thee met u zou willen drinken.

En een alleraardigst schouwspel is het om ons vierjarig dochtertje aan het werk te zien, een theedoek in de kleine knuistjes, waarvan de einden op den rood steenen vloer afhangen, aandachtig

bezig een zilveren theelepeltje te drogen en op te wrijven, dat Jo of Judith haar nat en warm hebben aangereikt. En we hebben haar moeten beloven, dat ze over een tijdje haar eigen bordje en kroesje mag drogen en nog wat later de pannen met dien heerlijk harden borstel en wat zeep mag schuren tot er allemaal prachtige schuimbellen drijven. Het kind gaat geheel in haar werkje op. Het is voor haar even heerlijk als het spelen met haar poppenhuis en het houdt haar gedachten af van het hobbelpaard, dat zij zoo dolgraag zou willen hebben en dat ons op het oogenblik te kostbaar is.

Er zijn veel manieren om het huiswerk te verlichten (experientia docet) en in het voordeel van hen, die nog zonder ervaring aan het werk beginnen, wil ik hier enige prachtige ontdekkingen van Judith mededeelen. God zegene mijn lieveling!

Een van de meest tijdroovende werkjes is kled aanvegen. Niet alleen is het een vermoeiend werk maar het is ook een nare bezigheid. Onder het harde schuieren door vliegt de stof in uw neus en oogen terwijl een groot deel naar het kled terugkeert. Indien ge dus geen parketvloeren kunt bekostigen, weest dan zoo wijs linoleum te leggen.

Zorgt, dat uw kamers ronde hoeken hebben, evenals dat in hospitalen en moderne fabrieken het geval is en kiest een zeil, dat gemakkelijk met een zeilwrijver kan worden onderhouden. Indien ge het te kaal in uwe kamers vindt, neemt dan slechts kleine kledjes, die ge buiten kunt uitschudden, maar vermijdt het ongezonde, overbodige en werkverschaffende karpertje. Dat behoort in een periode thuis toen de vrouwen werkslaven waren en het woord „microbe” onbekend was.

Weg met de karpetten!

(Wordt vervolgd).

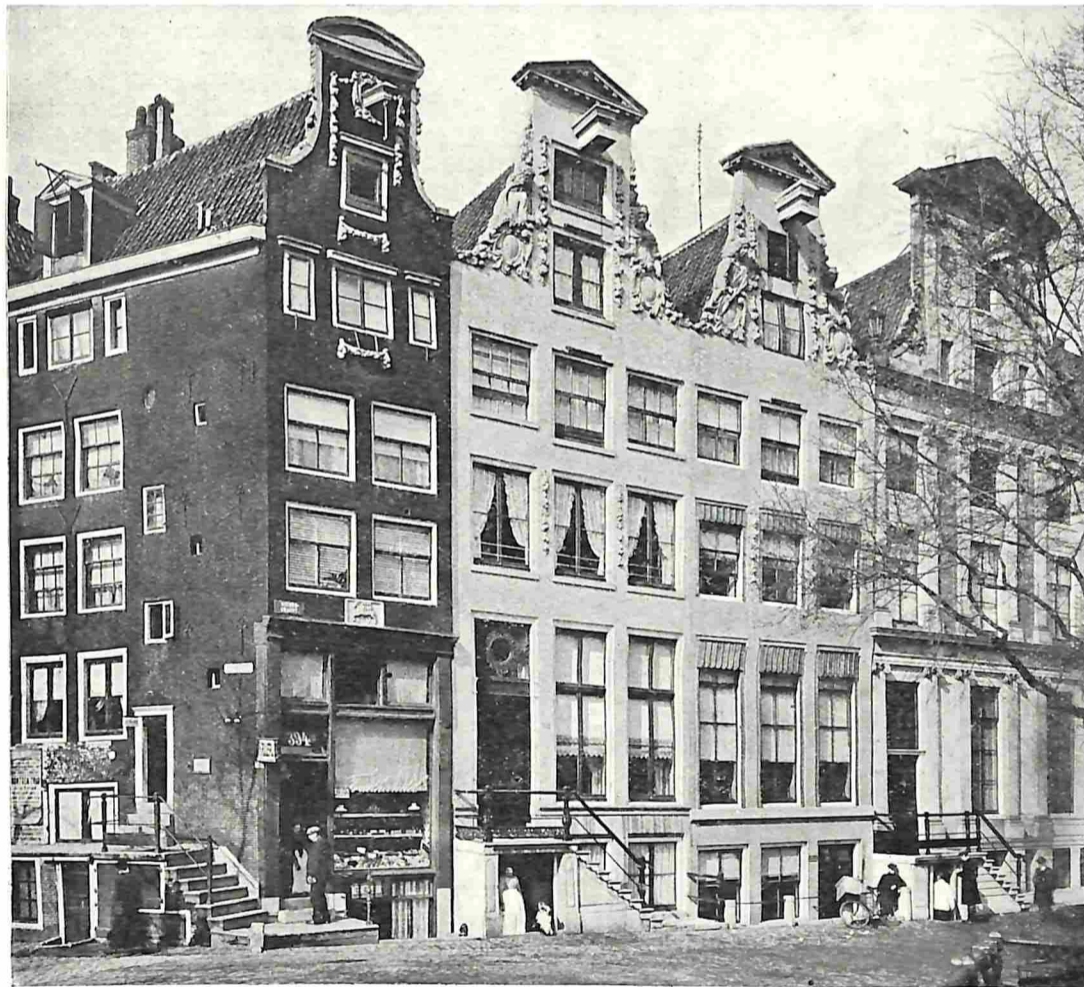

Foto C. Steenberg.

HUIZEN AAN DE HEERENGRACHT BIJ DE LEIDSCHEGRACHT TE AMSTERDAM.

DE GEVEL VAN HET HOEKHUIS, DAT DOOR DE VEREENIGING „HENDRICK DE KEIJZER” IS AANGEKOCHT, IS VOORAL MERKWAARDIG OM DEN STEEN MET DE „VIER HEEMSKINDEREN”. WAARMEDE HIJ PRIJKT. BOVENDIEN LEVERT HIJ MET DE VIER GEVELS AAN DE HEERENGRACHT ER NAAST EN DE „SLUIS” OVER DE LEIDSCHEGRACHT, EEN DER FRAAISTE STADSGEZICHTEN VAN AMSTERDAM OP.